

Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa Divançesi

Ali YÖRÜR¹

APA: Yörür, A. (2019). Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa Divançesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (16), 409-427. DOI: 10.29000/rumelide.618979

Öz

Klasik Türk edebiyatı çalışmalarında metin neşri önemli bir yer tutmaktadır. Klasik edebiyatın en önemli eserlerinden olan divanların önemli bir kısmının tenkitli metni yapılmış, yayımlanmıştır. Ancak divançelerden halen yeni yazıya aktarılmamış olanlar vardır. Klasik Türk edebiyatının güzelliklerini, inceliklerini ve döneminin özelliklerini tespit edebilmek için bütün metinlerin çeviri yazımlarının yapılması gerekmektedir. Çalışmamıza konu olan eser, Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa Divançesi'dir. Divançe'nin bilinen tek nüshası Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi 22 Sel 2311 numarada kayıtlıdır. Bu makalede bugüne kadar hakkında çalışma bulunmayan Ahmed İzzet Paşa'nın hayatı üzerinde durulmuş, Edirneli Ahmed Bâdi Efendi tarafından istinsah edilen divançenin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Edirne, Ahmed İzzet Paşa, Divançe.

The Divançe of Ahmed İzzet Pasha The Governor of Edirne

Abstract

The publication of texts occupies an important place in studies on Classical Turkish Literature. The critical texts of a significant part of Divan poetries which are one of the most important works of Classical literature were produced and published. However, there remain Divançe [a small collection of poems] texts that have yet to be transcribed into the Latin script. Thus, in order to determine the aesthetics and elegances of Classical Turkish literature and the features of the period, it is required to make a transcription of all texts. The Divançe of Ahmed İzzet Pasha, the Governor of Edirne is the subject of the present study. The sole known copy of the Divançe is registered with archive number 22 Sel 2311 at the Edirne Selimiye Manuscript Library. This paper highlights the life of Ahmed İzzet Pasha, for whom no other study has been conducted to date and then provides a transcribed text of the Divançe that was copied by Ahmed Bâdi Efendi of Edirne.

Keywords: Edirne, Ahmed İzzet Pasha, Divançe.

1. Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa

Ahmed İzzet Paşa, Girit Valisi Erzincanlı Hacı Osman Haşim Paşa'nın oğludur. H.1213/M.1798/99'da Erzincan'da doğdu.² Babasının H.1240/M.1824'te vefatı üzerine İstanbul'a geldi. Bir müddet İstanbul'da kaldıktan sonra Erzincan'a gitmiştir. H.1256/M.1840'da Çıldır kazası kaymakamlığına ve H.1257/M.1841'de Anadolu Ordusu Erkan Meclisi azalığına tayin edilmiştir. 15 Cemâziyelâhır H.1265'de (M. Mayıs 1849) vezir unvanıyla Hakkâri ve Van valisi olarak görev yapmış ve H.1266/M.1850'de bu

¹ Öğr. Gör., Kastamonu Üniversitesi, Rektörlük Türk Dili Bölümü (Kastamonu, Türkiye), ali.yorur@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1434-2995 [Makale kayıt tarihi: 17.05.2019-kabul tarihi:20.09.2019; DOI: 10.29000/rumelide.580571]

² Fatim Tezkiresinde H.1229/M.1812'de ve Son Asır Türk Şairlerinde H.1228/M.1813'te Resmo(Girit)'da doğduğu ifade edilmektedir.

görevinden ayrılmıştır. H.1267/1850 ve H.1268/M.1268'de Cidde valisi olup H.1270/M.1854 yılında bu görevinden ayrılmıştır. H.1271/M.1855'te Kürdistan valisi olup H.1273/M.1856'da ayrılmış, H.1275/M.1858'de Trablus valisi olup H.1277/M.1860'da da bu görevinden ayrılmıştır. H.1278/M.1861'de Muhacirin Komisyonu reisi olup Harput ve Sivas valiliği görevlerinde bulunmuştur. H.1884/M.1301'de Kadri Paşa'nın vefatı üzerine Edirne valiliğine tayin olunmuştur. Birinci rütbe Mecidi, murassa Osmanî nişanlarını, altın ve gümüş madalyalarını almıştır. Namık Paşa'dan "Şeyhül-vüzerâ" ünvanı kendisine intikal etmiştir. Bir hafta kadar hasta olarak yattıktan sonra H.1310/M.1893'de vefat etmiştir. Edirne'de Üç şerefeli Camii'nin arkasında Peykler medresesi ile Saatli Medrese'nin arasındaki türbeye defnedilmiştir (Peremeci 2011: 162; İnal 1988: c.II,756; Ahmed Bâdi 2014: c. II/I, 1082; Özkan 2015: 469).

Edirneli Ahmed Bâdi Efendi onun ölümüne şu tarihçeyi yazmıştır:

Vâli-i Edrine düstûr-ı mükerrerem ya'ni

Hacı Osman Paşazâde Hacı İzzet Paşa

Nâmı Ahmed idi ol zât-ı celilü'l-kadrün

Mazhar-ı lutf-ı Muhammed ola der-rûz-ı cezâ

Yaş döküp iki gözünden didi *Bâdi* târih

Göçti Firdevs-i 'alâya *Hacı İzzet Paşa* (Ahmed Bâdi 2014: c. II/I, 1083).

Ahmed İzzet Paşa, servet sahibi, tedbirli, güçlü bir kişiliğe sahiptir. 1877/78 Osmanlı-Rus savaşında servetinin 10.000 lirasını orduya vermiştir. Kendinden kırk sene önce vefat eden oğlu Hürrem Paşa'nın adının yaşatılması için Erzincan'da büyük bir cami yaptırmış ve hayratlar yapmıştır (Süreyya 1996: 844). Ahmed İzzet Paşa aynı zamanda yazmış olduğu şiir ve gazelleri ile iyi bir şairdir.

2. Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa Divançesi

Ahmed İzzet Paşa'nın Divançe'si Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi'nde 22 Sel 2311 arşiv numarasında kayıtlıdır. Şimdilik yazmanın tek nüshası vardır. Divançe, 26 varaktan ibarettir ve Edirneli Ahmed Bâdi Efendi tarafından istinsah edilmiştir.

Tevhid manzumesinin bulunmadığı divançe miraciye ile başlamaktadır. Daha sonra na't ve tazarru manzumeleri bulunmaktadır. Ardından sadrazam Reşid Paşa için bir kaside mevcuttur. Sonra imtiyaz için bir teşekkür-nâme ve terci-i bend vardır. Bundan sonra Nâbî ve Hâmî-i Âmidî'nin gazellerine tahmisler vardır. Sonra na't ve tazarru manzumeleri bulunmaktadır.

Daha sonra *Gazeliyyât* başlığı bulunmaktadır. Bu bölümde 22 gazel vardır. Gazellerden sonra karışık beyit, kıta ve matla manzumeleri mevcuttur.

Divançe'nin sonunda *Tevârîh* başlıklı kısım vardır. Bu bölümde rütbe tarihi, yeni yıl tebrikleri, Sivastopol'ün fethi, Rumeli demiryolunun açılışı, Edirne piyade kışlasının tamiri, Edirne Sarayı tamiri, II. Abdülhamid'in tahta çıkışı, Safvet Paşa'nın sadrazam olması, Sait Paşa'nın sadrazam olması, Belediye hastanesinin tamiri, Edirne'de piyade kışlası camii'nin yapımı, Saraçhane Köprüsü'nün yenilenmesi, Edirne Kâdirî Tekkesi'nin yenilenmesi, Sezâyî Dergâhı'nın tamiri, Tırnovacık Camii'nin yapımı, piyade kışlasının batı tarafına hastane yapılması, Topkapı dışında Hakkı Paşa Camii'nin yapımı, Çoban Ali

Efendi Dergâhı'nın tamiri, Saçlı İbrahim Efendi Tekkesi'nin yenilenmesi hakkında tarih manzumeleri bulunmaktadır³.

Ahmed İzzet Paşa Divançesi'ndeki şiirlerin muhtevasına bakıldığında büyük bir kısmının münâcât ve na't tarzında yazılmış gazeller olduğu görülmektedir. Ayrıca kaside nazım biçimi ile yazılan miraciye⁴ de bulunmaktadır. Son bölümdeki tarih manzumeleri, döneminin sosyo-kültürel olaylarını göstermesi bakımından önemlidir.

DİVÂNÇE

1b

Mi'râciye-i Hâzret-i Nebevî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Hüdâ bir şebde mi'râca hâbibin eyledi isrâ
O şebde oldı zâhir sırr-ı *sübhânellezî esrâ*¹
2. Resûlulâh olup 'âzîm-i harîm beyt-i a'zamdan
Sa'âdet ile evvel menzil oldı Mescid-i akşâ
3. Olup râkib Burâk'a şahratullâh-ı müşerrefden
Teveccüh-kerde-i ikbâli oldı 'âlem-i bâlâ
4. Melâ'ik saflarından oldı şâ'id şöyle kim 'arşa
Kevâkib arasından geçdi güyâ mihr-i nûr-efzâ
5. 'Urûc itdi hüdûd-ı sidreye Cibril olup kâ'id
Vülûc itdi 'ale'l-âlâya refref oldu reh-peymâ
6. Bırakdı Refrefi de 'unsuriyetden olup 'ârî
Sarây-ı lâ-mekâna vâsil oldı vâhid ü tenhâ
7. İrişdi öyle ricâle o med'uvv-i mu'azzam kim
Ne kemm ü keyf ü ne cânib ü şüret kaldı ne ma'nâ
8. Mübârek çeşm-i cismi ile gördi vech-i Ma'bûdî
Tekellüm oldı vâkı' anda beyne'l-'abdi ve'l-Mevlâ
9. Ne kim ma'rûz u mefrûz oldı 'ayn-i luţf u rahmetdir
Bütün Hâkık'tan 'inâyetdir lehu'l-cüd ve lehu'n-na'mâ
10. İdüp eflâk ü 'arş ü kürsi seyr-i avd-i Ahmedle
Yine rû-yı zemîne oldı ol şebde şeref-bahşâ
11. Zamân içre zamân halk eyleyüp tayy-i mekân eyler
Zamânile mekâm halk iden Hâllâk-ı bî-hemtâ
12. Bu hâlet çok degildir kudret-i Bârî'ye nisbetle
Kim oldur 'âlemi ketm-i 'ademden eyleyen peydâ
13. Zihî şâni' ki feyzâ-yı celâlınden zemîn zerre
Degil beydâ-ı 'izzinde semâ bir hayme-i hadrâ
14. Ne gördi ne haber virdiyse 'İzzet seyyid-i 'âlem

2a

Muhaqqak vâkı' u şâdiğdır *âmennâ ve şaddaknâ*

15. Hîtab-ı pâk-ı *levlâke*² anı kılımsdı mazhar Hâkık
Meyân-ı mâ' u tîne konmamışken Âdem ü Havvâ
16. *Tahuyyât u selâm-ı bî-nihâye ber-revâneş bād*
*İlâhî tâ be-ân ferdâ ki u rā nist bes ferdâ*³
17. Hâbib-i Rabb-i 'izzetdir şeh-i taht-ı nübüvvedir
Vücûdî halka rahmetdir şefî'-i rûz-ı rûz-ı vâveylâ
18. Temessük eyle şer' ü sünnete olma Hâkık'tan gâfil
Degildir kimseye bâkî seni aldatmasun dünyâ
19. O sultân-ı serîr-ârây-ı dîvân-ı risâlet kim
Cihâd va'di ile kaldı cihâna hükmini icrâ
20. Gelüp geçdi selefden nice şâhân-ı cihân-girân
Kim itdi şafha-i 'âlemde böyle nâmını ibkâ
21. Anıñ hâkık oldığın işbâta kâfidir bu keyfiyet
Egerçi eylemişdir mu'cizâtı 'âlemi imlâ

Na't-ı Şerîf

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Eyâ şâhinşeh-i iklim-i *sübhânellezî esrâ*
Veyâ fermân-revâ-yı hıttâ-ı 'ulyâ-yı *mâ evhâ*
2. Hıdiv-i enbiyâ şâhib-i serîr kurb-i ev ednâ
Hâbib-i hâzret-i Mevlâ şefî'-i rûz-ı vâveylâ
3. Münevver eylemişdi 'âlem-i lâhûtî envârın
Şu demler kim bu 'âlemler idi nâ-bûd u nâ-peydâ
4. Hîtab-ı rahmeten li'l-'âlemin eyledi mazhar
Hüdâ zât-ı şerîfîn ey rasûl-i merhamet-peydâ
5. Bütün bây u gedâ seyyân ola dîvân-ı kübrâda
'Uşât-ı ümmete sensin penâh u melce' ü me'vâ
6. Şefî'u'l-müznibinsin bir siyeh-rû bendeyim bende
Beni âlüde dâmân itdi çirk-i ma'siyet hayfâ

³ Yörür, Ali (2019), "Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa'nın Tarih Manzumeleri" Littera Turca Journal Turkish Language and Literature Yıl: 5 Sayı: 3.

⁴ Yörür, Ali (2018), "Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa'nın Mi'râciye'si" MECMUA Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:3 Sayı: 6.

¹ İsrâ/ 1. "Bir gece, kendisine bazı ayetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götürün Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten işitendir, görendir"

² *Levlâke levlâk, lemmâ halaktü'l-eflâk* hadis-i kudsîsinden iktibastır. "Sen olmasaydın, sen olmasaydın (yâ Muhammed) yeri göğü yaratmazdım"

³ Onun ruhuna sonsuz selam, esenlik olsun / Ya Rabbi, esenliği yarımı olmayan yarınlar kadar sürsün.

7. Ğarîk-i baħr-ı 'iŝyânım Ğarîk-i nâr-ı tuĝyânım
Vücühile periŝânım zelil ü mücrim ü rüsvâ

2b

8. Ŗefâ'at eyle hevl-i rüz-ı rüstâ-hîzden kırtar
Beni zir-i livâ'ül-ħamde kıl luĝfuñ ile esrâ

9. Eli baĝlu esir-i düzaħ itme yâ Rasûlallah
Ne deñlü mücrim ise ümmetiñdir 'İzzet-i şeydâ

Na't-ı Ŗerif

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Yâ Muhammed var idiñ sen yoĝiken 'âlem henüz
Gelmemiŝdi sâħa-i icâda piŝ ü kem henüz
2. Eylemişdi ümmetiñ Ğaħķında Ğaħķ va'd-i necât
İtmeden kavm-i Neciyullâhi Ğarķ-ı yüm henüz
3. Virmiş idiñ zib ü fer nür-ı risâletle temâm
On sekiz biñ 'âleme Ğaħķ olmadan Âdem henüz
4. Zâhir idi ümmet-i merħüme sende Ğürmeti
Ğonmamışken bezm-i 'ayn-ı nüŝa câm-ı Cem henüz
5. Maħrem-i Ğalvet-serâ-yı qudsi idiñ ey pâdiŝâħ
Olmamışdı ol Ğarîme kimseler maħrem henüz
6. 'İzzet'i eyle Ğalâŝ ey raħmeten li'l-'âlemîn
İtmeden Ğaddın herâs rüz-ı maħŝer Ğam henüz

Na't-ı Ŗerif

1. Nâr-ı rusul-i faħr-ı cihân
2. Maħbüb-ı Rabb-i müste'ân
3. Ŗâħib-i serir-i lâ-mekân
4. Peyĝamber-i âħir zemân
5. Ey server-i her dū-serâ
6. Faħr-ı rusul-i Ğayru'l-verâ
7. Ŗâħib-i serir-i iŝtîfâ
8. Maħbüb-ı Rabb-i müste'ân
9. Sensin şefî'u'l-müznibîn
10. Hem ŝâdiķu'l-va'dü'l-emîn
11. Ğün raħmeten li'l-'âlemîn
12. Ŗâmında bürhân 'ayân
13. Sensin emîn ü ŝâdiķ
14. Oldı kamer emriñle ŝaķķ
15. Kıldı seni Rabbü'l-felaķ
16. Miħr-i semâ-yı 'ızz ü şân
- 3a**
17. Nuĝkuñ degil nuĝķ-ı hevâ
18. Her bir sözüñ vaħy-i Ğudâ
19. Emriñe vâcib iķtidâ
20. Ŗer'in meĝâ'-ı ins ü cân
21. Dergâhıña her ŝubħ u şâm
22. 'İzzet kavliñ bâ-iħtirâm
23. 'Arz-ı taħyiyetle müdâm
24. İtmekte tezyin lisân
25. Netdimse ben itdim baña
26. Oldum giriftâr-ı hevâ
27. Kıblem nice cürm ü Ğatâ
28. Kim idemem zıkr ü beyân
29. Ey rehber-i râh-ı hüdü
30. Kıldım saña rüħum fedâ
31. Yoķ bende bundan mâ-'adâ

32. Taĝdime lâyık armaĝan

33. Oldum esir-i nefis-i bed

34. İtdim Ğatâ-yı lâ-yu'add

35. Ğafletde Ğaldım el-meded

36. Kendi elimden el-emân

Naẓm

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Göründi çeŝmime ŝehr-i Medîne
Yine Elhamdü'llâhi Te'âlâ
2. Nice ŝehr-i şeref-peydâ kim anı
Savb-ı Ğaħķ eylemiş Ğallâķ-ı dâñâ
3. Didi hicret idince faħr-ı 'âlem
Eyâ dâñende-i serrâ vü Ğarrâ
4. Esirdiñ Mekke'den luĝfuñla Bârî
Beni kıl sevdiĝiñ bir ŝehre isrâ
5. Anıñcün oldı istiħsân-ı Ğaħķ'la
Medîne pâdiŝâħ-ı dîne me'vâ
6. Nice faħr itmesün rü-yı zemîne
Kı sâkin anda ŝâħ-ı taħt-ı esrâ
7. Maĝâm-ı pâk-i faħr-ı mürselini
Merci' kıldı 'arş u kürse Mevlâ
8. Müŝâbih mi olur hiç bir diyâra
Cinâna beñzer ol ŝehr-i dilârâ
9. Kim olmuş mevķi'ı Ğayru'l-mevķi'
Hevâsı rüħ-baħŝ pîr ü bernâ
- 3b**
10. Kı her bir ŝâħı bir rüħ-ı muŝavver
Semâri mîve-i Firdevs-i a'lâ
11. Lisân-ı Ğâlile enhârî eyler
Rumüz-ı taħtehâ'l-enhârî imâ
12. Yâ vaşf-ı mescid-i seyyid-i risâlet
Ne mümkündür ola ta'rîf ü imâ
13. Meyân-ı minber Ğabr-ı sa'âdet
Muħaĝķaķ ravza-i cennât-ı a'lâ

Tazarru'

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ben ne kelbim yâ İlâhe'l-'âlemîn
K'eyleyem dergâhıña vaz'-ı cebîn
2. Sen baña kıldıñ müyesser yâ kerim
Sensin ol Ğallâķ-ı zü'l-feyzü'l-'amim
3. Ta'if-i beyne'l-ħarâm itdiñ beni
Zâ'ir-i faħru'l-enâm itdiñ beni
4. Senden ayru yok baña yâ Rabb İlâħ
Ümmet-i Ahmed'denim bî-iŝtibâħ
5. Yüz sürüp iħlâŝile yâ Rabbenâ
Beytiñi kıldım penâħ u mültecâ

Ve-lehû

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Cehennem nârı Ğorisın kı yansun yâ Rasûlallah
Bu cismi kim anıñla zıkrıñı itmekdeyim her ân

2. Ben ol bir mücrimim ki eylemezse şefkatîm imdâd
İder feryâd u efgânım zemîn-i mahşeri lertzân
3. Olurdı yeryüzi mânend-i deryâ bu nedâmetle
Eger olsa sirişkim çeşm-i hûn-efşândan rîzân
4. Şefâ'atle beni kıl mazhar-ı 'afv-ı İlahî kim
Zebâniler elinde olmayam şermende vü giryân
5. Gönül tevhid-i Hakk taşdik-i zâtından degil gâfil
Bu cân tevhid-i Hakk taşdik-i zât-i pâkiñe kırbân
- 4a**
Kaşıde-i Der-Sitâyiş-i Şadr-ı A'zam Reşid Paşa
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
1. Hâzret-i şadr-i celilü'l-kadr sâmî i'tibâr
Âşaf-ı şânî medâr-ı iftihâr-ı rûzigâr
2. Vâriş-i Hârûn u reşk-i Hârûnu'r-Reşid
Bermekî cûd u Nizâmül'mülk Risto iştihâr
3. Şadr-ı mülk-ârâ Reşid Paşa-yı 'alışân kim
Olamaz dergâh-ı iclâinde Dârâ yerde dâr
4. Ebbedallâhü te'âlâ şânehü iclâlehü
Ebbedallâhü be-ikbâli ilâ yevmi'l-karâr
5. Eyledi ikmâl-i nâmûs-ı celil-i salţanat
İtdirüp bir devlete tarzîye vü hem i'tizâr
6. Mişli mesbûk olmadık hıdmetler itdi itdi devlete
'Avn-i Hakk'la ol vezîr-i bî-nazîr-i kâm-kâr
7. Âşafü'l-'ahd felek-câh u mu'allâ cây-gâh
Hâmil-i mihr-i şehinşâh Süleymân-ı iktidâr
8. Ol semmî şâhib-i mihr-i nübüvet kim olur
Her ümürunda mu'in ü yâveri perverdigâr
9. Revnak-efzâ-yı şadâret âb-ı rû-yı salţanat
Mesned-ârâ-yı vekâlet dâver-i 'âlî-tebâr
10. Şadr-i maḥmûdü's-seyr destür-i İskender eşer
Bende-perver merḥamet-güster Hıdiv-i nâm-dâr
11. Dest-gîr-i derdmenâd ü zahîr-i bî-kesân
Mültecâ-yı dâd-ḥ'ânân Âşaf-ı şefkat-şî'âr
12. Mihr-i gerdün-i celâlet-kim kemâl-i lutfle
Zîr ü bâlâyı müsâvât üzre eyler tâb-dâr
13. İktibâs-ı nûr ider envâr-ı 'adlinden cihân
Feyz-i lutfundan olur 'âlem serâser vâye-dâr
14. Sû-be-sû eylerdi kesb-i lezzet 'azbü'l-Fürât
Ger nesim-i feyz itse rûy-ı deryâdan güzâr
15. Lutfle kılsa nazar dünyâyı eyler gülîstân
Kâhrile baksa eger güzârı eyler ḥâkisâr
- 4b**
16. Desti riş-i reşk-i hayrette kalurdu tâ-ebed
Remz fikrin fehme Eflâtün olaydı 'uhde-dâr
17. Def-i zarr u celb-i nef-i mülk ü milletdir 'arz
Her ne kim re'y eylese ol 'Âşaf-ı gayret-medâr
18. O yer yer asayış itdi 'âlemi tedbiri kim
İdemez oldu gazâlâne esed renc ü ḥasâr
19. Görse İskender eger 'aşr-ı mehâsin hışrını
Reşkile vâdî-i zulmetde iderdi âh u zâr
20. Hey'et-i hâliye-i 'âlemden istihrâc ider
Şûret-i keyfiyet-i müstaḥbeli ol fehmi-kâr
21. 'Âlemiñ böyle refâh hâlini eslâfda
Var ise görmüş işitmiş söylesün Allâh var
22. Böyle ser-gerdân olup devri der miydi felek
Zereler miḳdârı temkininden olsa behre-dâr
23. Kılsa iktidârın murâd ol Âşaf-ı 'âlî-himem
Hem-per-i simurḡ olur bir peşe-i bî-iktidâr
24. Bâl ü per açsun firâz-ı çerha yer var eylesün
Âsitâmî üzre bir kere konan mürḡ-i nizâr
25. Ḥamdülillâh eyledim ol âsitâmî intisâb
Bende oldum bende-gân-ı bâb-ı lutfundan şümâr
26. Çok zamânlardır ki olmuşdum kemâl-i şevkile
Dâmen-i iḥsânıña yüz sürmege ümîd-vâr
27. Vâşıl-ı sermenzil-i maḳşûd olup fevḳa'l-emel
Ol şerefle kâm-yâb oldum be-lutf-ı gerd-kâr
28. Kulluḡı ile mübâhât itdigim devlet yeter
Ber-ḥayât olduḳca kâfidir baña iftihâr
29. Ḥâk-i pây-i lutfına yüz sürdigim günden berü
Şıḡmaz oldu 'âleme kesb itdigim faḫr u mesâr
30. Var iken dilde neşât-ı iltifât-ı devleti
Virselers biñ câm u Cem itmeme ḳabûl u i'tibâr
31. Biñde bir şükri olmaz yine bu ni'metiñ
Eylesem rûz u mesâ hışr-ı ḥayât-ı müste'âr
32. Faḫreyile ol zât-ı memdûḫu's-şifâtın vâşîfi
Şevkete da'vâ-yı rüçḥâniyet itse ḥâḳkı var
- 5a**
33. Düldül tab'ıyla meydân-ı hüner kerrârıyım
Ḥâme-i mu'ciz-beyânımdır elimde zü'l-fikâr
34. Pehlüvân-ı heft-ḥ'ân 'azm-i me'ânîyim ki ben
Zor tab'im 'arşa-i 'irfânı eyler ra'şe-dâr
35. İşte bu ḳudretle 'âciz oldu vaşfında ḳalem
'Âlemiñ bir noktada vaşfın iderken
36. Ḡayb ider ḫayretle deşt-i miḫḫatinde kendüsün
Eşheb endişeme 'âlem gelürken teng ü târ
37. Vâşıl olmaz intihâ-yı medḫine biñ ḫayâl
Eylese biñ yıl sefer mânend-i berḳ-i bî-ḳarâr
38. Ḳande ben ḳande ârâ-yı vaşf-ı zât-ı Âşafı
Zerre ḳâbil mi ide ta'rîf mihre ibtidâr
39. Bu teşekkürdür degil evşâf-ı 'âlîsin beyân
Kim anıñ evşâfıdır bir baḫr-ı bî-ḳa'r u kenâr
40. Gülşen vaşfında bari bir ḡazel tarḫ eyleyüp
'Andelîb-i ḫâme dem-sâz ola mânend-i hezâr

41. Sîb-i hamrâ mı gül-i ra'nâ mı yâ ruhsâr-ı yâr
Yoħsa bâğ-ı hûsn ü ân içre açılmış lâle-zâr
42. Vechini bilmem ne yüzden mâha teşbîh itdiler
Var mı mehde ebruvân u hâl ü zülf-i müşğ-bârdır
43. Bir hatâ ile getürmüş semt-i çiğre uğrayup
Büy-ı zülfün nâfeye bahş eylemiş bād-ı bahâr
44. Olmasun gönülüm gibi pejmürde ey bād-ı şabâ
Degme luft it kâkül-i dil-dâr olursa reh-güzâr
45. Dil-i zaħm-dâr nigeħ-i serdir hevâ-yı gîsuvân
Bu iki sevdâ degil midir iden 'uşşâkı zâr
46. Besdir itnâb-ı süħan 'İzzet yeter taşnî'-i ser
Eyle âğâz-ı du'â ihlâşile leyl ü nehâr
47. Tâ ki devrân eyleye şems ü kamer şubħ u mesâ
Zâtım kılsun Ĥudâ pirâye-bahş-ı rûzigâr
48. Pâdişâh-ı 'âlemi taħtında şadırında anı
Pâyidâr itsün cenâb-ı Ĥaħk be-câh-ı çâr-ı yâr
- 5b**
Nişân-ı İmtiyâz İçin Teşekkür-nâme
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
1 Veli'n-ni'met-i bi-minnetim şevketlü ĥünkârım
Yeñi başdan beni itdiñ ġarîķ lüce-i ihşân
2. İdüp ĥaħk-ı 'abîdânemde luftfen bende-perverlik
Cihân-kıymet 'atâ vü keremle eylediñ şadân
3. Kâbul-i 'atķ ü âzâd eylemez bir 'abd-i memlûk
Kemâl-i rahmile ĥaħk-ı velâyı eylediñ ityân
4. Bu ihşâna mu'âdil mi olur dünyâ vü mâ-fi-hâ
Bu bahşa hiç muķâbil mi olur maħşâul-i baħr u kân
5. Gice gündüz çalışsam pâdişâhım 'ömrüm olduķa
Bu luftuñ şükriñi ifâ degildir kâbil-i imkân
6. Saña ihlâşile kulluķdur ancak elde sermâye
Yoluñda cânâ minnetdir hemân bezl-i metâ'-ı cân
7. Şeh-i 'âlem-penâhâ pâdişâh-ı âsumân-câhâ
Seni bir feyze maħzar eylemiş kim ĥazret-i Yezdân
8. Kõnarsa südde-i dergâhına bir peşe-i kemter
Ĥümâ-pervâz olur eyler firâz çerħa dil-i tayrân
9. Şehinşâhâ sen ol sultân-ı 'âlemsin ki ihşânıñ
İder ĥaħk-ı cihâmî cân u dilden bende-i fermân
10. Ĥudâvendâ sen ol ĥâkân-ı a'zamsın ki dergâhıñ
Penâh-ı 'âcizândır büse-gâh-ı zümre-i şâhân
11. Edâ-yı şükri-ı elťâfıñ beyân-ı ĥaħk-ı evşâfıñ
Degil kâl ü kalemler mümkün ey sultân-ı 'âlî-şân
12. Ĥudâ müzdâd idüp gündün güne 'ömr-i ĥümâyunuñ
Kıla taħtıñda bâķi tâ ki devrân eyleye devrân
13. Ola reâyât-ı ecnâdıñ maħzar düşmeniñ maħhür
Bu da'vâtı ider vird ü zebân 'İzzet kuluñ her ân
- 'Atebe-i 'Ulyâya Bi't-takđim Tuğrâ-yı Ėazâ İle Müzeyyen ü Mülemma' ve Pırlanța İle Muraşşâ'**

Bir Kıt'a Kuçu İhşân-ı Ĥümâyûna Buyurulmuş Olan Tercî-i Bend'dir.

6a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

- 1 Ĥazret-i şâhinşeh-i 'âlem ĥudâvend-i vaħîd
Mâ-bihî'l-faħr-ı benî Âdem cihân-dâr-ı ferîd
2. Mihr-i 'âlem-tâb-ı gerdün-i ĥilâfet kim anıñ
Nür-ı 'adlınden olur âfâķ-ı 'âlem müstefîd
3. Ma'diletle mülküni bir rütbe ma'mür itdi kim
Ėibta-gâh-ı rub'-ı meskün oldu bir vefķ-ı ümîd
4. Zirve-i bağyaçķar yol bulmayup encâm-ı kâr
Oldı tağlır bütün dergâh-ı cüdunda 'abîd
5. Oldı 'âlem säye-i luftunda leb-rîz-i sürür
Nâle vü feryâda dâ'ir kalmadı ġüft ü şinîd
6. Ĥamdülillâh zâlim ü mazlumu siyân eyledi
Devletinde oldu âsâr-ı te'addî nâ-bedîd
7. Mazhar-ı fetħ u zafer fermân-revâ-yı baħr u berr
Pâdişâh-ı dâd-ğüster säye-i Rabbü'l-mecîd
8. Tâc-dâr-ı merħamet-i mu'tâd ĥân-ı 'Abdü'l-Mecîd
Şehriyâr-ı şehriyâr-ı ecdâd 'Abdü'l-Mecîd

II

1. Düñki gün teşrif idüp ol pâdişâh-ı cem-sipâh
Eyledi bâb-ı sipeh-sâlârını pür zîb ü şân
2. Öyle gün kim bir demi reşk-âver-i nür-ı nevrüz u 'îd
Öyle gün kim sâ'ati sermâye-i kevn ü mekân
3. 'Asker-i şâhânesin mesrür u ĥandân eyledi
İltifâtiyle o sultân-ı selâtin-i zamân
4. Eyler elbet leşkeri şükran 'alâ-tilke'n-ni'am
İftihârile uğurunda fedâ-yı cism ü cân
5. Bu mübâhât u meserretle şunûf-ı 'askeri
Baş eger mi gelse yüz biñ kere yüz biñ ĥahramân
6. Eylemez ĥâşâ tenezzül bir nefer İskender'e
Kande kaldı säye-i şâhânesinde zâbiťân
7. Şâh-ı leşker-perver ü şâhib-kırân-ı kâmür
Pâdişâh-ı heft-ķişver dâver-ginî sitân
8. Tâc-dâr-ı merħamet-i mu'tâd ĥân-ı 'Abdü'l-Mecîd

6b

Şehriyâr-ı şehriyâr-ı ecdâd 'Abdü'l-Mecîd

III

1. Nür-ı re'yile münevver şâhid-i mülk-i cihân
Büy-ı 'adliyle mu'aťtardır meşâm-mi salťanat
2. Ĥüsn-i tedbirile teshîl oldu kâr-ı kâ'inât
Buldı ĥaħķile revâc emr-i mehâm-ı salťanat
3. Raħş-ı devlet 'arşa-i nuşretde cevelân eyledi
Tâ olaldan destine vâşıl zimâm-ı salťanat
4. Mihr ü meh döndükce turduķca âsumân
Devr ide bezm-i ĥümâyununda cân-ı salťanat

5. Kim odur revnak viren gül-zâr-ı dîn-i devlete
Müftehirdir zât-ı pākile maḳâm-ı salṭanat

6. Müşteri ṭal'at zühâl rif'at mu'allâ menzilet
Zib-i baḫş-efser-i 'arş ihtîşâm-ı salṭanat

7. Şâhib-i şür u kerem ḫâḳân-ı İskender-i 'alem
Bâ'is-i emniyet-i 'âlem niẓâm-ı salṭanat

8. Tâc-dâr-ı merḫamet-i mu'tâd ḫân-ı 'Abdü'l-Mecîd
Şehriyâr-ı şehriyâr-ı ecdâd 'Abdü'l-Mecîd

IV

1. Öyle şâhinşâh kim şâhân-ı dehrîñ serveri
Bende itmez bendegâni dâr-i keyân u ḳayseri

2. Öyle 'asker öyle ordular müretteb kıldı kim
Her biri ḫayret-fezâ-yı mevkib-i İskenderi

3. Ḥâfız-ı 'âlemki tedbiri dilerse hıfz ider
Şem'-i süzâni hevâda mâdde ḫâk u aḫkeri

4. Dâver-i Şiddik-siret-kim hermişe himmeti
Ḥarf-be-ḫarf infâz ider aḫkâm-ı şer'-i enveri

5. 'Âdil-i Fârûḳ-ḫilkat-kim niġâh-ı şefḳati
Güsfendâne menâm eyler künâm-ı Ḥaydarı

6. Şâh-ı zü'n-nüreyn-ḫaşlet kim kemâl-i 'iffeti
Emr-i bi'l-ma'rûf ile icrâda nehy-i münkeri

7. Ḳahramân-ı murtaẓâ heybetiñe ḳahr u şavleti
Uğrasa lertzân olur dehşetle çarḫıñ çenberi

7a

8. Tâc-dâr-ı merḫamet-i mu'tâd ḫân-ı 'Abdü'l-Mecîd
Şehriyâr-ı şehriyâr-ı ecdâd 'Abdü'l-Mecîd

V

1. Şiddik'e İzzet ḳulı âsâ du'â-yı devletin
Rûz u şeb 'âlem bu minvâl üzere evrâd eylesün

2. Gün-be-gün mesrûr idüp Mevlâ fu'âd-ı şevketin
Düşmen ü bed-ḫ'âhını maḫhûr u nâşâd eylesün

3. Dem-be-dem olsun serir-i salṭanatda ber-murâd
'Âfiyetle 'ömrini Allâh müzdâd eylesün

4. Hıfz idüp zât-ı hümâyûnıñ Ḥudâ ekdârdan
Her şebîñ Ḳadr u şabâḫıñ şubḫ-ı a'yâd eylesün

5. Eyleyüp ecnâdını mânend-i encüm-i bi-'aded
Hey'et-i cem'iyyet-i a'dâ-yı berbâd eylesün

6. Her taraftan ġâlib u mañşûr olup orduları
Ḥaḳḳ Te'âlâ emrine dünyâyı münḳâd eylesün

7. Mülk-i mürüvvetinde ma'mûr olmadık yer ḳalmadı
Ba'd-ezîñ alsun diġer emlâkı âbâd eylesün

38. Tâc-dâr-ı merḫamet-i mu'tâd ḫân-ı 'Abdü'l-Mecîd
Şehriyâr-ı şehriyâr-ı ecdâd 'Abdü'l-Mecîd

Ġazel-i Nâbî Tahmîs-i Ḥâcî 'İzzet Paşa

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Nişîmen-gâh-ı sultân-ı serir-i iştifâdır bu
2. Maḳâm-ı faḫr-ı kevineyn eşref-i her-dü serâdır bu
3. Penâh-ı ins ü cândır mültecâ-yı aşfiyâdır bu
4. Şaḳıñ terk-i edebden küy-ı maḫbûb-ı Ḥudâ'dır bu

5. Nazar-gâh-ı İlahîdir maḳâm-ı Muştafâ'dır bu

6. Bisât-ı nûr-ı cennetle müzeyyendir ḫaḳîkatde
7. Müreccaḫdır ârâzi vü semâvâta şerâfetde
8. Per-i Nâmûs-ı Ekber perdedir ol dâr-ı devletde
9. Ḥabîb-i Kibriyâmñ ḫ'âb-gâhıdır faziletde

7b

10. Tefevvuk-kerde-i 'arş-ı cenâb-ı kibriyâdır bu

11. Bu yerde oldı envâr-ı nübüvvet 'âleme şâmil
12. Cihân târik iken temyiz olundu ḫaḳḳ ile bâtil
13. Mekân-ı pāk-i sultân-ı risâletdir ki ve'l-ḫâşıl
14. Bu ḫâkiñ pertevinden oldı deycûr-ı 'adem zâ'il
15. 'Amâdan açdı mevcûdât çeşmin tütüyâdır bu

16. Ḳiyâs itme melâ'ik mübtelâ-yı infikâkıdır
17. Bütün şâm u seḫer ta'zîmile rû-mâl-i ḫâkidir
18. Ferûġ-ı nûrımñ şemsi vü kevâkib-i şerm-nâkdir
19. Felekde mâh-ı nev bâbü's-selâmıñ sine-çâkıdır
20. Anıñ ḳandilidir cevzâ maṭla'-ı nûr-ı zîyâdır bu

21. Dilersen nâ'il olmak 'İzzet'â maḳşûd u dil-ḫ'âha
22. Muḫabbet eyleme zıll-i ḫayâl-i mesned ü câha
23. Gönülden eyle iḫrâc-ı i'tibârî mâ-sivâllâha
24. Mürâ'ât-ı edeb şarṭiyle gir Nâbî bu dergâha
25. Meṭâf-ı ḳudsiyândır buse-gâh-ı enbiyâdır bu

Ġazel-i Ḥâmî-i Âmidî Tahmîs-i Ḥâcî 'İzzet Paşa

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Çıḳup taḫt-ı sipihre ḫükm-i 'âlem-gîr ider meh-tâb
2. Sevâd-ı leyle 'arş-ı lem'a-i şimşir ider meh-tâb
3. Süleymândır ki ḫarş-ı Âmidî teşhîr ider meh-tâb
4. Cinân resmin Diyâr-bekr'de taşvir ider meh-tâb
5. Kenâr-ı Dicle'yi mânend-i cüy-ı şîr ider meh-tâb

6. Bu bezm-i bi-beḳâda ber-ḳarâr üzere degil her şey
7. Gehî zevḳ ü neşât irâs. ider gâhî küdüret mi
8. Tefekkür ile şun'-ı Ḥaḳḳı ġafletle ḫımam tâ ki
9. Kemâliñ naḳşı noḳşanıñ kemâli oldıġın der-pey
10. Lisân-ı ḫâlile kâmillere taḳrîr ider meh-tâb

8a

11. Diyâr-ı ḫüsn ü ân içre seni itmiş Ḥudâ yektâ
12. Eger ḫaḳḳında dinse Yûsuf-ı s. âni sezâ ḫaḳḳâ
13. Saña olmaz muḳâbil mihr ü mâh 'âlem-i bâlâ
14. Bilür noḳşanıñ taḳlîd-i ḫüsnüñ idemez tenhâ
15. Anıñcün pençe-i ḫürşîd ile el bir ider meh-tâb

16. Tecâvüz itme ḫazm-i ihtiyâṭıñ ihtimâsından
17. Degildir câ'iz emniyet-i ḫasûduñ intimâsından
18. Olur ebnâ-yı cinsiñ cevri evfer mâ-'adâsından
19. Ḥalâş olmaz kişi hem-rengüñ âzâr u cefâsından
20. Ketâna sâ'ir eyşâdan füzûn te'sir ider meh-tâb

21. Semâda baş idüp bir süf're-i şâf dürr-i efşâni
22. Ṭonatmış meş'al-i 'âlem-fürûz-ı nûr ile anı
23. Ḳuşatmış hem-çü sâḳî seb'a-i seyyâre her yanı
24. Şükür nuḳl-i nücûma vaz' eyle bir mâh-ı tabânı
25. Kenâr-ı ḫ'ân-ı çarḫa hâleden peş-kîr ider meh-tâb

26. Şeb-i yeldâ-yı firḳatden gözi tâ ol ḳadar yılmış
27. Ümid-i şubḫ-ı vaşl-ı yârdan güyâ elin silmiş
28. Varup ṭab-ḫâne-i ḫikmetde teftîş-i devâ ḳılmış
29. Meger kim niş-i ḫ'âr-ı 'akreb-i çarḫ oldıġın bilmiş
30. Ledîġ-i şâm-ı hicre şîr ile tedbîr ider meh-tâb

31. Koyup şaḫne ḫubûbât-ı nücûm-ı âsumân üzere
32. Alur mizânla cev benâttü'n-naşdan behre

33. Bu ‘âdetdir gezer kaç’-ı menâzille çıkup devre
34. Hesâbın cebr-i noğşan görmek üzere ayda bir kere
35. Muğarrerdır ki aydın kişverin tañrır ider meh-tâb

36. ‘Alîl-i cürmüm ammâ var ümidim Rabb-i ‘izzetden
37. Hâlâş eyle beni dârü-yı ‘afvile bu ‘illetden
38. Tıyup lâ-takneñü âvâzımı semt-i hüviyetden
39. Sevâd-ı cürm ile kesmem ümîdi nûr-ı rahmetden
8b
40. Hicâb-ı zulmeti bir lahzada tenvir ider meh-tâb

41. Kimiñ dil-ñ âhî üzre ‘İzzetâ dünyâ müfid oldu
42. Seniñ de tutahm mânend-i Nüh ‘ömrüñ mezîd olsun
43. Gidüp vaqt-i cüvânî işte şeybiyet bedîd oldu
44. Ko h’âb-ı ğafleti müy-ı siyeh Hâmî sefid oldu
45. Mizâc-ı ‘itidâl-i nâmmı tağyîr ider meh-tâb

Kıta-i Na’tiye

1. Hoş geldiñ eyâ nebiyy-i zî-şân
2. Teşriñ ile cihân hândân
3. Sensin şeref-i zemîn ü eflâk
4. Hakkında Hudâ buyurdı *Levlâk*

Fî'l-Mekketi'l-Müşerrefe

Kilîd-i kufıl-ü ümidim kıma destinde mañlûkuñ
İlâhî kendü dest-i kudretiñle fetñ-i bâb eyle

Beyt

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün
İlâhî tîr-i maşûdum karîn-i isticâbet kıl
Edânî bezmine ta’zîm içün kadem kemân itme

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün
Görmek isterseñ eger dünyâda rûz-ı maşşeri
Şâm’a gel seyr it zühür-ı mañmil-i peygamberi

Beyt

Melâz-ı mücrimindir âsitân-ı âsumân-ı kadriñ
Aña bir bende-i üftâde ‘İzzet Yâ Rasûlallâh

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün
Pâdişâhım çok yaşa tañtıñda keyf-i mâ-teşâ’
Dâ’imâ ol mañhar sırr-ı tu’izzü men teşâ’

9a

Kıta

1. Şeref-bağşâ-yı nübüvvet meñhar-i ekvân
2. Hâbîb-i hâzret-i Bârî nebiyy-i bâhiru’l-burhân
3. Sen ol şultân-ı ‘âlemsin şeh-i evlâd-ı Âdem’sin
4. Mu’azzamsın mükerremsin seniñdir devlet ü divân

Beyt

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün
Mes eldir küllü sırrın câveze’l-is neyni şâ’ ey şühâ
Amân râz-ı derünü açma ağıyâra nihân kılsun

Nazm-ı Hâcî ‘İzzet Paşa

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ülün

1. Muğarremle şafer ba’d-ez rab’ıayn
Cemâzeyn ü receb şa’bân-ı eşref

2. Şıyâm u ‘id u zi’l-ka’de dehr-i zeyn
Kuned zi’l-hicce ‘âlem-râ müşerref

Nazm-ı Ve-lehü Hâcî ‘İzzet Paşa

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1. Mücâhid ol sebîl-i Hakk’ta gir meydâna merdâne
Bu râhîñ intihâsı ‘izzet-i dâreyne vuşlatdır

2. Çalış ‘askerliginde bende ol ‘Abdü’l-Hamîd hâna
Kî emrine itâ’at hûkm-i Kur’ânile müs betdir

Na zım-ı Ve-lehü

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1. O gözler görmesün kim dergehiñde dîde-bân olmaz
O cân çıksun ki ‘id-i iştiyâkıñda degil kırbân

2. Göñül ‘aşkıñla nâlândır gözüm şevkiñle giryândır
Cesed hicriñle süzândır bu süzîşle ciger büryândır

9b

3. Saña ümmetligimdir iftiñârım yâ Rasûlallâh
Bu ni’metle nice dünyâ vü mâ-fihâ olur seyyân

4. Yüzüm dürdüm mübârek âsitâmñ eyleyüp telsîm
O lezzetdir dimâğ-ı dilde hâlâ eyleyen cevelân

Ve-Lehü Nâ-Temâm Ğazel

1. Rüstem-i devransıñ şimşir-i ebrûlarla sen
Düşmen-i cânıñ hadeng-i çeşm-i câdûlarla sen

2. Sû-be-sû neşr eyleyüp ‘anber-i şemîm-i kâkülün
Târümâr itdiñ dil-i ‘uşşâkı şû bûlarla sen

3. Saña eglence yeterken eşk-i çeşm-i hasretiñ
Sevdiğim beyhüde oynarsıñ aqarşularla sen

4. İtdi reftârıñ ğazâlân-ı sebûk-cevelânı leng
Meşk-i pervâz eylediñ güyâ perestûlarla sen

5. Anda vahşilik kıalur şâmında sâbitdir seniñ
Da’vî hûsin ü melâhat itseñ âhûlarla sen

Ve-lehü Nazm

1. Cenâb-ı ğavs. ‘ulvî şeyh İsmâ’îl Tillovî’dir
Nesebde cedd-i vâlâ i’tibârî şeyh Memdûh’un

2. Ferîdü’l-‘aşr ekrem şeyh İbrâhîm Hakkı’dır
Mükemmel h’âce-i himmet-şi’ârî şeyh Memdûh’un

3. Lisâni fâtiñ-i gencîne-i sırr-ı vülâtdır
Kerâmetdir kelâm-ı dürr-nisârî şeyh Memdûh’un

4. Kitâbı bâğ-ı ‘irfân kendisi tûñ-i hoş-elhân
Kelâmından olur ma’lûm ‘ayârî şeyh Memdûh’un

Ve-lehü Nâ-temâm Na’t-i Şerîf

1. Rasûl-i kibriyâdır bu
2. Hıdiv-i enbiyâdır bu
3. Muğammed Muştafâdır bu
4. Hâbîb-i hâzret-i Mevlâ

5. Risâlet tañtıñıñ şâhı
6. Sa’âdet burcunuñ mâhı
7. Muğammed’dır bu vâllâhı
8. Nebiyy-i lâ-mekân-peymâ

9. Emîn-i hayy-i Bârîdir
10. Dû-kevne emri cârîdir
11. Şefâ’at şeh-süvâridir
12. Hüdâvend-i kerem-fermâ

10a

4 “İki (dudak) yi aşan her sır yayılır”. (Arap Atasözü)

13. İmâmü'l-mürselin oldur
14. Emîrû'l-âlemîn oldur
15. Penâh-ı 'âcizin oldur
16. Şefî-i rûz-ı vâveylâ
- Ve-lehû**
1. Şu'leleri virdi iki yüzden fezâ-yı 'âleme
Tâ beş ruhsârı bir yandan kamer bir yandan
2. Kaç' için râh-ı raqîbi küy-ı yâre akdılar
Gözyaşı bir yandan hûn-ı cigere bir yandan
3. İ'tilâ-yı kudret isterse Hudâ-yı lem-yezel
Sevki ider tevfiğ bir yandan kader bir yandan
4. Zevkini bilmem ider gurbetde giryân âdemi
Ayrılık bir yandan renc-i sefer bir yandan
- Ve-lehû Nazm**
1. Baña şan'atla bir bi'r-i gâraz itdiler kim haqq
İde kendülerin vâki' be-haqq-ı Aḥmed ü aşḥâb
2. Mu'ânid-i kaḥrî bir iş mi saña yâ Rabbi kim sensin
İden aşḥâb-ı fîli ḥâll benî İsrâ'îli ğarḳ-âb
3. Ma'âzallâh ne efk ü iftirâlar itmemişlerdir
Vuḳû'-ı ḥikmet-i milâdı fikr it bir alay kezzâb
4. Bi-ḥamdüllillâh açıldı gözlerim bu günleri gördüm
Tutulmuşdı gönül âlâmla girmezdi çeşme ḥ'âb
- Ve-lehû**
- Fâ'ilâtün Fâ'illâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
1. Görmedim küyüñ gibi bir gülşen-i ḥâtır-güşâ
Gitdim ey Leylâ-'izârım deşte de hâmûna da
2. Olma maḥzûn ey olan âzürde-i cevr-i enâm
Bağ ne işler itdiler Mûsâ'ya da Hârûn'a da
- Ve-lehû Beyt**
- Zamân geçmez ki ḳalsun fitne vü fettândan ḥâlî
İder her şer tevellüd Mısr'dan çün ümm-i dünyâdır
- 11a**
- Ġazeliyyât**
Ḥarfü'l-Elif
- 1**
- Fâ'ilâtün Fâ'illâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
1. 'Aşḳa meyl itdiñ gönül ğamdan ğidâ lâzım saña
Terk-i ârâm u sükûn en ibtidâ lâzım saña
2. Gül'izârım gülşen-i ḥüsnüñde feryâd itmege
Ben gibi bir 'andelîb-i hoş-nevâ lâzım saña
3. Ḳande gitseñ andadır cem'iyet-i erbâb-ı dil
Çünkü şâh-ı mülk imişsin iḳtidâ lâzım saña
4. Var ḫayan bir sev-i ḳadde ḥân-ḳâh-ı 'aşḳda
Şimdi pîr oldı güzel bir müttekâ lâzım saña
5. Ey olan sermest-i şaḥbâ-yı ğurûr-ı 'izz ü câh
Var bu zevkiñ bir ḥumârı ittiḳâ lâzım saña
6. Ey heves-kâr-ı duḫûl-ı silk-i aşḥâb-ı butûn
Evvelen 'ilm ü edeb ḥilm ü ḫayâ lâzım saña
7. Derd-i 'aşḳiñ var devâsı zânn idersen ey ḫabîb
Evvelen terbiyet-i dâru'ş-şifâ lâzım saña
8. İş faḳaḳ 'ümrâni-i dünyâ ile olmaz temâm
- Çünkü bundan da seferbereyn-i dū-câ lâzım saña
8. Yâr-ı deyrini ḳoyup olma riyyâḳârâne yâr
Dem gelür 'İzzet olur 'âlem-i büyâ lâzım saña
- 2**
1. Sırışk-i çeşm-i terimden şerâb olur peydâ
Yanında laḫt-i cigerden kebâb olur peydâ
2. Bu çârşûda güzeldir alış veriş âmmâ
Tefekkür eyle şoñunda ḥesâb olur peydâ
3. Kibâr-ı devleti maḥzûz ider temelluḳlar
Gelince baḥs.-i recâya 'itâb olur peydâ
4. Temelluḳâta kibâr iltifât ider lâkin
Gelince mebhâs.-i luḫfa 'itâb olur peydâ
5. Tağayyurât-ı şü'ünât-ı dehrden 'İzzet
Yazılsa gördiğimiz bir kitâb olur peydâ
- 11b**
- 3**
- Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*
1. Şafâ bezminde bir şüḫ-ı cefâ mu'tâd olur peydâ
Anıñçün fırḳa-i 'uşşâḳda feryâd olur peydâ
2. Şü'ünât-ı cihân dâ'im degildir ber-ḳarâr üzre
Görürsün günde biñ nâ-şâd u biñ dil-şâd olur peydâ
3. Tağallüb eyleseñ de ḫasma maḡrûr olma 'âlemde
E'âlîye edâniden daḫî azdâd olur peydâ
4. Degil tağlar başında daḫî emniyetde bir maḫlûḳ
Çerâĝâh-ı ğazâlân içre de şayyâd olur peydâ
5. Hudâ nevmîd-i eltâf eylemez bir 'abd-i melḫûfî
Ümid oldur ki Mânî'den Behiye üstâd olur peydâ
6. Zamân-ı 'adl ü dâd ḫazret-i 'Abdü'l-Ḥamîd ḫândır
Anıñ 'ahdinde 'İzzet şanma kim bîdâd olur peydâ
- 4**
1. Gehî bezm içre ol şüḫ vefâ mu'tâd olur peydâ
Nitekim bâĝda bir serv-i ser-âzâd olur peydâ
2. Olursun ḫayr-ḫ'âh ebnâ-yı cinse ḫüsn-i sîretle
Seniñçün ḫaşre deñlü bir şereflî ad olur peydâ
3. Sebât it istikâmetde baḳılmaz ta'n-ı aĝyâra
Mücerredir ki her zî-nî'mete ḫussâd olur peydâ
4. Ḳazanmış gerçi nâmını anlar ammâ deşt-i 'aşḳ içre
Zamân geçmez ki biñ Şîrin ü biñ Ferḫâd olur peydâ
5. Biri dârü'l-cinâna digeri gül-zâra mâ'ildir
Hezâr u zâĝdan da gerçi kim feryâd olur peydâ
- Ḥarfü'r-Râ**
- 5**
- Fâ'ilâtün Fâ'illâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*
1. Şol ki hengâm-ı tevâzu'da mis-âl-i ḫâk olur
Rifât-i ḳadri anıñ da hemser-i eflâk olur
2. Bûdı Haḳḳ nâbûd ider bir laḫzâda nâbûdı bûd
Şanma dil bûd u ne-bûd-ı dehrden ğam-nâk olur
- 12a**
3. Yâda geldikce ruḫnuñ ca'lî degil şeydâḫĝım
İḫtiyâr elden gidere ceyb-i taḫammül çâk olur

4. Revze-i hicrân-ı yâr eyler ta'âkub şöyle kim
Olmadan ahşâm vuşlat-ı mevsim-i imsâk olur

5. Nâmdârân olmaz 'İzzet ta'n-ı a'dâdan emîn
Bağ nigine şerha-dâr-ı gâv sen hakkâk olur

6

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Ziyâ-endâz olan şah-nı cihâna nür-ı hüsnüñdür
Bütün şems ü kamer çarh-ı felek mecbûr-ı hüsnüñdür

2. Siyeh kâkülleñin zulmet diyârından gelüp güyâ
Dökülmüş gerden üzre ferve-i semmûr-ı hüsnüñdür

3. İki tuğrâ-yı garrâdır çekilmiş şekl-i ebrûda
Yazılmış hâme-i kudretle haţţ menşûr-ı hüsnüñdür

4. Dil-i gam-ı ħâra hicriñle 'aceb mi olsa şad-pâre
Şikest olmaz mı ol âyine kim mehcûr-ı hüsnüñdür

5. Düşüp meyhâne-i aşkıñda 'İzzet kaldı ser-gerdân
Mey-i vaşhıla imdâd eyle kim maħmûr-ı hüsnüñdür

7

1. Şanma derdim devâya kâbildir
Âh serdim semâya vâşıldır

2. Âteş-i iftirâk-ı beyt-i Hudâ
Sû-be-sû cism ü câna şâmildir

3. Ben idersem raķib-i bed-bîne
Baña töhmet mi def'-i hâ'ildir

4. Ben fer-i serân-ı milket-i aşkam
Kays u Vâmık bu yolda râcildir

5. Bâ-firâķ-ı harîm-i faħr-ı rusûl
Süzîş-endâz-ı hâne-i dildir

8

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Gözümde nem gönülde âteş-i endüh-ı hasret var
Derünümde mis âl-i lâle dâğ-ı hecr ü firķat var

12b

2. Nice murğ-ı gönül semt-i Hicâz'a itmesün pervâz
Kim ol gülşende taħt-ı şâh-ı iķlim-i risâlet var

3. Yanar dil iştiyâk-ı ravza-i pāk-i habîbiñle
Hudâvendâ bu hicrâna ne kudret var ne tākāt var

4. Arandıkda 'ibâd-ı dergehiñ vaķt-i şefâ'atde
Disünler defter-i ümmetde bir biķare 'İzzet var

Harfû'l-Lâm

9

1. 'Âşık-ı serdir hevâ bir nây bir ben bir gönül
Derd-mend-i bî-nevâ bir nây bir ben bir gönül

2. Nağme-sâz dem-be-dem şeb-i zinde-dâr u bî-ķarâr
Sine-i pür-dâğ şafâ bir nây bir ben bir gönül

3. Yaralar açmış derdin dilde ķanlar ağlamış
He-cr-i yârda mübtelâ bir nây bir ben bir gönül

4. Böyle efgân eyleyen ķumru mı ya tûti midir
Bülbül-i şeydâ mı yâ bir nây bir ben bir gönül

5. Râz-ı aşkı dinlemiş 'İzzet gibi âh eylemiş
Olmuş aşlından cüdâ bir nây bir ben bir gönül

Harfû'l-Mîm

10

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Başladıkça cûşa 'aşk-ı kalb-i nâlânım benim
Başdırır deryâyı eşk-i çeşm-i giryânım benim

2. Şubha sürmez şu'le-i kandil-i mâhı neylerim
Tâb-ı süz-ı sinedir şem'-i şebistânım benim

3. Öyle bir dil-dâra dil dil-dâdedir kim dildedir
Cân içinde gizlüdür cân gibi cânânım benim

4. 'Âşıkım ben 'aşka mümkün mi ketm-i râz-ı aşk
Rây-gândır 'âleme her râz-ı pinhânım benim

5. Naķş-bendi-i ħubb-i Mevlâyım bi-ħaķķ-ı ism-i hû
Ħalididir 'İzzetâ elķâb-ı ünvanım benim

13a

11

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Leyâl-i ħamda baña yâr olan gönülcegizim
Benimle her gice bîdâr olan gönülcegizim

2. Tarar mı zülfini yârîñ mis âl-i şâne 'aceb
Esîr-i turre-i tarrâr olan gönülcegizim

3. Şikâyet eylesün kendi itdi kendine
Belâ-yı hecre giriftâr olan gönülcegizim

4. Derünüm eyledi ma'mûr kendin itdi ħarâb
Binâ-yı 'aşka Sinimmâr olan gönülcegizim

5. Tıtuldu dâm-ı ferîb-i cihâna murğ-âsâ
Şafâ-yı bâl ile tayyâr olan gönülcegizim

6. Şabâha dek tolaşur küy-ı dilberi 'İzzet
Benimle her gice bîdâr olan gönülcegizim

12

1. Hevâ-yı nefse uyup meyl-i 'izz ü câh itdim
Bu hevâ-yı dehr ile evķâtımı tebâh itdim

2. Açık iken baña ebvâb-ı luţf-ı Rabbânî
Der-i 'ibâda varup terk-i terk-i şâh-râh itdim

3. İlahî 'avniñi rehber ķırup yolum tuğrult
Ki ben ħarâbetle terk-i şâh-râh itdim

4. Tağayyurât-ı şu'ün görüp bilen 'âķil
Ħudûs-ı 'âleme hiç dir mi iştibâh itdim

5. Ziyânı sūdını degmez bu sük-i fânîniñ
'Abes. cerâyid-i a'mâlîmi siyâh itdim

6. Bütün nümâyişi vehm ü ħayâldir 'İzzet
Dü-çeşm-i 'ibret ile 'âleme nigâh itdim

Harfû'n-Nûn

13

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1. Gösterince tâbiş-i hüsnüñ o Yûsuf-ı pîrehan
Oldılar üftâde-gân engüşt-i ħayret-i ber-dehan

2. Bezme 'azm itdikde mânend-i tîz-rev hoş-ķirâm
Maķdemîyle cennet-i a'lâya döndi encümen

13b

3. Ol kıdd-i mümtâza oldum sâde ben mi mübtelâ
‘Âşık oldı kâmet ü reftârına serv ü çemen
4. Pertev-endâz-ı cemâl oldukça şahn-ı gülşene
Reşkle orağ atdı derd-i nesrin ü semen
5. Olmadı meh münkesif döndürdi şerminden yüzün
‘Arz idince tal’at-ı ruhsârını ol sim-ten
6. Sevdiğim gül-zâr-ı küyuından ba’id olsun rakîb
Lâyık olmaz kim ide ülfet melekke Ehrimen
7. Nazar-ı şîrinimde var te’sîr-i iksîr-i hayât
Olmaz ‘İzzet böyle lezzet bahş-ı ‘âlem her suhan
8. Sûd-mend olmağ dilersen kıl tevekkülde sebât
Ekl ider şûrbâyı dirler hânkâhı bekleyen
9. Ma’nî-i men-lem yezuk ve lem ya’rifîs der-pîş idüp
Virme kând-i ma’rifet nâdân-i erzen-h’âra sen
10. Râhat olmaz câyigâhı olsa da bâğ-ı İrem
Bir garîbîn kim tutar kâlbinde yer hubbül’-vağan
11. İtme şeytânlık saña emniyet iden âdama
Kâle fâhrü’l-kâ’inât el-müsteşâru mü’temen⁶
12. İtdiğin bulmaz mı zann eyler ihânet pîşe-ger
Der-i kazâdır intikâma seyf-i Rabb-i zü’l-minen

14*Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün*

1. Gönül bir dîlberin ‘aşkıyla süzân gösterir kendin
Şeb-i târik-i hasretde fûrüzân gösterir kendin
2. Beyân-ı hâle fırsat bulmadım ol şûh-ı bî-rahme
‘Ayân-ı i’tîbâr-ı yâre pinhân gösterir kendin
3. Yanar mı ‘aşkıyla âteşlere pervâne-veş bülbül
Fakaş şâh-ı gül üzre zâr u giryân gösterir kendin
4. Şecâ’at-i lâfla olmaz şakın aldanma ‘âdetdir
Cebînü’l-hulk olanlar merd-i meydân gösterir kendin
5. Bağırsañ dîde-i ‘ibretle ger mir’at-i gerdüna
Fenâ-yı şüret-i ‘âlem-nümâyân gösterir kendin
6. Tevessül kıl Rasûlallâha tut zeyl-i ‘azîzânı
Bu meslekte olan dünyâya sultân gösterir kendin

14a

7. Ne maşviyyetdedir gör âsitân-ı pîr-i Geylânî
Ki her mür-ı za’îfi bir Süleymân gösterir kendin
8. Görülmüş mi ‘aceb ‘İzzet gibi bir merd-i rüşen-dil
Mükedderken gam-ı ‘âlemler hândân gösterir kendin

Harfî’l-Hâ’**15***Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün*

1. Eyle merhem bu dil-i bîmâra Allâh ‘aşkına
Oldı zağm-ı hecrile bîñ yara Allâh ‘aşkına
2. Olmasun gönülüm gibi peşmurde ey bād-ı şabâ
Degme lûf it kâkül-i dildâra Allâh ‘aşkına

3. Sen getir bari peyâm-ı yâri ey peyk-i hayâl
Bağludur âmed-şod nezzâra Allâh ‘aşkına
4. Dâhil-i dâru’ş-şifâ-yı vuşlat it bendeñi
Düşmesün Mecnûn-veş küh-sâra Allâh ‘aşkına
5. ‘Âkıbet ifşâ-yı râz-ı ‘aşk iderler el-emân
Açma sırrın sevdiğim âgyâra Allâh ‘aşkına
6. Derd-i hecrîne ser-i küyuında bir üftâdedir
Merhamet kıl ‘İzzet-i gam-h’âra Allâh ‘aşkına

16*Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün*

1. Beytü’l-ağzân gam-ı dehr olmuşiken dâ’irem
İltifâtın kıldı hem-tâ cennetü’l-me’vâ ile
2. Ey hüdîv-i cem-i himem bir güne şad itdiñ beni
Kim degildir vaşfi mümkin ‘arz ile inhâ ile
3. Şem’-i bahtım şöyle iş’âl eylediñ kim âsafâ
Olsa hem-ser çok mı hürşîd-i felek-pervâ ile
4. Lâne-gîr-i gülşen-i ‘aşkıñ olalıdan murğ-i dil
Var mı farkım bak nevâ-yı bülbül-i şeydâ ile
5. Haşre dek kıl ü zebân cân u dil küyundadır
Vaşf-ı pâk-ı hazret-i şadr-ı kerem-pîrâ ile
6. Âsitânında uçan kemter mekesler fâhr idüp
Vaşf-ı pervâz-ı hümâyı dînler istihzâ ile

14b

7. Hâşîlâtından olan mı böyle olmaz neş’e-dâr
İtseler de tâ ki işkâ bâğda şahbâ ile

17*Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün*

1. Yine meyl itdi dil bir şûh-ı âhü-çeşm-i mey-nûşa
Bu sevdâ ile geldi bañr-ı şevk-i ârzü cûşa
2. Vuşul-i menzil-i maşşûda bezl-i nağd olur bâ’is
Yanaşmaz olmadıkça sim ü zerr dilberde âğûşa
3. Sûhan ismâ’ına bir gûş-ı şâhib-i hüş lâzımdır
Dür-i şehvarı menkûs itmek olmaz gûş har-gûşa
4. Kıyâfet ile maqbül-i enâm olmaz ferd-i mâye
Muşaykal olsa da tamğa urulmaz sim maşşûşe
5. Olur pâyâm-ı zillet ‘âkıbet mest-i mey-i naşvet
Mes eldir bu ki kendüsi yıklur degme ser-hûşa
6. Görünce heybet-i şîr ü pelengi fâre olur hirre
İder ammâ ki şîrâna tasalluğ kendüsi müşa
7. Hümüm ‘uzleti degmez server-i manşîb-ı dünyâ
Humârın dikmeyen şahbâ gerekmez rind-i bâ-hûşa
8. Hükümet hamlini ‘İzzet taşammül emr-i müşkildir
Odur ‘âkil ki bu bâr-ı kerânı almaya düşa

Harfî’l-Yâ’**18***Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün*

5 “Tatmayan bilemez. Kim ki tatmamış; o, tadını bilemez”.

6 “Fikrine başvurulacak olan kimse(müsteşâr), itimad edilen kimse olmalıdır”. (Hadis-i Şerif)

1. Eşk-i çeşmim menba'-ı 'ummāmı giryān eyledi
Nār-ı 'aşkım hüt-i tahte'l-arzı büryān eyledi
2. Nāle-i şeb-gāhım 'arş u ferşe şaldı velvele
Dūd-ı āhım dūdımān-ı çerhı sūzān eyledi
3. Bir tarafdan fikr-i ğurbet bir tarafdan hecr-i yār
Hāne-i kalb-i hāzīnim beytül'-ahzān eyledi
4. Tiğ-i tiz-ebruvāmı yara açdı sinede
Ġamze-i hūn-rīzi remy-i nevk-i müjgān eyledi
5. Gerden-i billūruñ üzere serpilüp gīsūlarıñ
Sāha-i hūsnūñ ser-ā-pā sūnbūlistān eyledi
6. Āşīnālık itmediñ bir kere bu ğam-h'āreye
Bunca yıllardır ser-i küyuñda efgān eyledi

15a

7. Hakk dilerse hıfz ider düşmenle düşmeden seni
Ġüsfeñde nitekim kelbi nigh-bān eyledi
8. 'Usrı seyr eyler te'ākub eyleme kaç'-ı ümüd
Böyledir ahvāl-i 'ālem böyle devrān eyledi
9. Eylesün sūk-ı ma'ārifde münādāiler nidā
Nev-ķumaş nazmı 'İzzet zīb-i dükkān eyledi

19*Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün*

1. Bu meclisde mey ü sākı kalur mı
Şu āheng ü tarab bākı kalur mı
2. Felek serkeşlik eyler şimdi ammā
Anıñ da necem ü āfākı kalur mı
3. Tefekkür eyle ey sermest-i ikbāl
Bu sūkkeriñ saña ezvākı kalur mı
4. Hāzān-ālūd olur her bāğ u büstān
Ġül ezhār u evrākı kalur mı
5. Hāç-āver olıcağ bir şūh-ı ğül-ruḡ
Anıñ 'uşşāk u müştākı kalur mı

20*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. Turre-i tarrarıñ ol perçem daḡı
Hātırı zār itdiler dirhem daḡı
2. İktifā itmek ne mümkin görmege
Tuymam ol ruhsārdan ölsem daḡı
3. Aġladıkça artdı baḡr-ı firķatim
Ġalmadı gözümde artıķ nem daḡı
4. Züll ile olsa eger āb-ı hayāt
İrtikāb itmem anı ölsem daḡı
5. Olmadıkça baḡtı Tāhā'nın mu'ayyen
Aña 'İzzet neylesün ādem daḡı

21

1. Çeşmim yaşı kim şarāba döñdi
Laḡt-ı cigerim kebāba döñdi
2. Tārāc ideli sipāh-ı hecriñ
Dil taḡt-gehi ḡarāba döñdi
3. Küyuñda geçen ḡuceste demler

15b

Bi'l-cümle ḡayāl-i ḡ'āba döñdi

4. Sır-āb-ı zülāldir kūh-ken
Deryā-yı emel serāba döñdi
5. Bāb-ı keremiñ penāh-ı 'ālem
'İzzet bu yüzini o bāba döñdi

22*Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün*

1. Bulmasun 'ālemde fırsat ḡod-nümālardan biri
Görmesün mir'āt-ı devlet bed-liķālardan biri
2. Aldanup ikbāline meyl itmez insāniyyetle
Tutalım ki ehl-i cāh olmuş gedālardan biri
3. 'Aşıkıñ feryādına kılmaz nigāh-ı iltifāt
Bu degil mi işte vaz'-ı nā-sezālardan biri
4. Yār olur bīgāne-gāna ol büt-i nā-mihribān
Küyma gitse ider redd āşīnālardan biri
5. Hecrile ḡaldım yanar aġlar bu vādilerde ben
İtmedi şefķat baķup da dil-rübālardan biri
6. Kimseyi dü nān için dünāna muḡtāc eyleme
Bār-gāhıñdan budur yā Rabb ricālardan biri
7. Bezm-gāh-ı 'ālemiñ incēz u encāmın bilüp
Mest-i ğaflet olmaz 'İzzet zī-nehālardan biri

17a**Nazm***Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün*

1. Ma'ārif ādeme sermāye 'izz ü sa'ādetdir
Terākķi-i hüner 'imrāni-i aķvāma āletdir
2. İder sa'y u 'ameli insān mālik feyz-ı dāreyne
Bu feyze nā'iliyyetden iden maḡrūm 'aḡāletdir
3. Olur ḡaşıl-ı kavvām dīn ü dün्या 'ilm ü şan'atla
'İlimdir dīni ma'mūr eyleyen mülki şa'nātdır

Ġıḡ'a

1. Kemān-ebrūlarıñ kavı-i ḡazadır
2. Siyeh kāküllerin başa beladır
3. Ne şübhe şayd ider 'anķāyı çeşmiñ
4. O müjgānlar ki tır-i ber-hevadır

Ve-lehū

1. Götür bu nazmımı taķ-ı nigāristāna ta'lik it
2. Yoluñ uğrarsa ey bād-ı şabā ger Çin ü Māçin'e
3. Cevāb-ı redle me'yūs eyleme ümid-dārāni
4. İder erbāb-ı ḡacet 'arz-ı ḡāl elbet selāḡine

Ve-lehū

1. Ne esbāba teşebbüs den ne sa'y-ı ehl-i himmetden
2. Hūşül-i maķşad ancak sevķ-i taķdır-i ezeldendir
3. Hāsib ü zī-nesebden ādeme aşlā zarar gelmez
4. Ne kemlik kim zūhūr eyler kerde mübtezeldendir
5. İrade kıldığı şey'in ibdār esbāb-ı āmāde
6. Vuķū'āt-ı cihān cümle ḡudā-yı lem-yezeldendir

Ve-lehū

1. Dide eñ sevdā-fezā bir şüretiñ ḡayrānıdır
2. Sine eñ şiddetli bir sevdānıñ āteş-dānıdır
3. Hūzn-i hicrānıñla mātem-zār gördüm 'ālemi
4. Şimdi her şahrā baña bir Kerbelā meydānıdır

17b**Adres**

Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Kayalı Kampüsü-Kırklareli/TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

Adress

Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of
Turkish Language and Literature, Kayalı Campus-Kırklareli/TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com

Vel-lehû

1. Cihânda nâm-dâr oldur ki bâkî kalsun âs ârî
2. Çıkarısın da zamânında xurî bir ad neylersin
3. Çekmiş âb u tâbî dönmüş etrâfî hazân-dâra
4. İdüp bu köhne yerde tarh-ı nev-bünyâd neylersin

Vel-lehû

1. Şu şafvet kim bu gice oldı peydâ Tunca nehrinde
2. 'Aceb mis li görülmüş mi cihâmîñ bunca nehrinde
3. Bütün meşhûd olan âs âr-ı luţf-ı pâdişâhîdir
4. Hudâ a'dâsını itsün müdemmer dest-i kahrında

Ve-lehû

1. Mündericdir elem 'âlemde vü câh-ı câhilde
2. 'Âlem-i bi-elem ü câhil-i bi-câh olmaz
3. Münderic olduğün nâmları zarfında
4. 'Âlem-i bi-elem ü câhil-i bi-câh olmaz

Ve-lehû

1. Bir serçeyi şahin eline virdi muqadder
2. Şahine didi serçe eyâ bâz-ı hümâ-per
3. 'Afv eylemeyüp de beni ekle tama' itseñ
4. Bir fâ'ide itmez saña bu cism-i muhakkâr

Maṭla'

Geldi geçti gördüğim demler bütün rü'yâ gibi
'Âlemiñ hâli degil mi h'âb yâ hülüyâ gibi

18a

Beyt

Meḳâdir-i âşinâdan aña ḳadr-i ḳadr-mendânı
Olur ke-mezbehâ cevher yed-i nâdâna düşdükce

Cevâhir ḳıymetin cevher-şinâsı añlar mes eldir bu
Olur ke-mezbehâ her şey yed-i nâdâna düşdükce

Maṭla'

Ben de bilmem ki ne hâl oldı baña
'Âlemiñ hâli ḳayâl oldı baña

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün
Ėarḳ olurduñ cüy-ı eşke âhum imdâd itmese
Olmasa eşkim yanardım âteş-i âhımla ben

Ḳıṭ'a

1. Gül alan hârına ṭayanmalıdır
2. Çünkü 'âlemde yok gül-i bi-hâr
3. Görmek için cemâl-i dil-dâr
4. Çekilür bâr-ı minnet-i ağyâr

Nazm

1. Benim yoḳdur efendi irtikâbım
Anıñçündür ki yoḳdur ıztırâbım
2. O kesî kim mürtekbidir muṣṭaribdir
Ṭotalım bir ḳapuya müntesibdir
3. Ḳapular dâ'imâ olmaz güşâde
Getür geçmişleri bir kere yâda
4. Ḳıla Ḳaḳḳ cümleyi hıfz u ḳimâyet
Müyesser ide şıdḳ u istiḳâmet

18b

Nazm

1. Azerde ḳaṭır eyleme aḳbâbını şaḳım

Düşmenleriñce bâ'is, olur ittifaḳa

2. Ba'zı sivilci şoñra büyük bir çıban olur
Ednâ şerer sebebdır ol ihtirâḳa
3. Göñlüm sever seni güzelim gözlerim arar
Kimdir taḳammül eyleye yârîñ firâḳına
4. Üftâde-gâmı terkle ağyâra olma yâr
Baḳma raḳîb-i fitne-i fettânîñ nifâḳına
5. Gâhî zuhür ider küçük işden büyük belâ
Her kârîñ ihtiyâṭla baḳ iştiḳâḳına

1304 Târihinde Nişân-ı Fürûğ-Efşân İmtiyâz-ı İhsân Buyurulduḳda Kendüsü Haṭṭ-ı Destiyle Bir Ebyârîf Zarfı Üzerine Tesvîd Etmiş Olduğu Ebyârîdır Ki 'Aynen Buraya Nakl Edildi.

1. Şehin-şâh-ı zamân 'Abdü'l-Ḳamîd ḳân-ı kerem-fermâ
Cihânı eyledi ma'mûr u âbâd 'adl ü dadla

2. Çerâğ itdi nişân-ı imtiyâzile o destürî

7

3. Cenâb-ı Aḳmed 'İzzet müşir-i müşteri-ṭal'at
Cihâna virdi şöhret yine 'izz ü şân ü adla

4. Nişân-ı imtiyâz aldı o düstür-i hümâ-sâye
İrişdi her diyâra müjdesi ḳuşuñ ḳanadıyla

5. O gün kim oldı ta'lik-i nişân ol zât-ı zî-şân
Edirne ṭoldı ser-tâ-ser mesrûr u şevḳ u şâdile

6. O şeb kim eyledi vuşlat-ı nişân ma'dilet-efşân
Ṭonandı memleket esvâḳ u bâzârîñ güşâdiyla

7. Atıldı sũ-be-sũ nice fişeng ü ṭop ra'dâ-vâz
Şanur indi yere encüm baḳan şem' ü ḳanâdıle

8. Şanurdu gökden encüm indi ḳıldı 'âlemi tenvir
Baḳanlar ol şeb iḳâd olunan şem' ü ḳanâdıle

19a

TEVÂRİH**Târih-i Rütbe**

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Şadr-i mülk-ârâ Reşîd Paşa-yı 'âli-himmetiñ
Ser-be-ser oldı zamânında cihân âsũde-hâl

2. Nâ'il-i âmâl-i mâ-fil-bâl olup ehl-i temennâ
Buldı revnaḳ sâye-i luṭfunda erbâb-ı kemâl

3. Zâtını taltif için maḳdûmı itdi çerâğ
Rütbesin terfîle şâhinşeh-i deryâ-nevâl

4. Rütbe-i ülânîñ oldı şımf-ı s.ânîsi ile
Kevkeb-i ümîdi ol mürin-i rehîn-i işti'âl

5. Eylesün ol şadr-i 'âli-ḳadri mesrûr-ı fu'âd
Gün-be-gün böyle meserretle Rabb-i lâ-yezâl

6. Bir du'âdır maḳşad ancaḳ imtidâd-ı 'ömrine
Yoḳsa baḳs -i vaşında ṭaḳat 'adimü'l-iḳtimâl

7. Ḳande ḳudret kim idem ifâ-yı vaşf-ı devletin
Gördi kim ihsânıñ şükriñ edâ emr-i muḳâl

7 Metinde satır boştur.

8. Böyle târih-i mücevher deste 'İzzet bir düşer
Rütbesin 'ayn eyleye mir-i celâle zîl-celâl (1258)

Târih-i Tebrîk-i Sâl-ı Cedîd

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Serîr-i saltanatda pâdişâhım niçe yüz yıllar
Saña itsün Cenâb-ı Hâyı u Mennân 'ömr-i Nüh ihsân
2. Hüdâvendâ sen ol hâkân-ı 'âlemsin ki dergâhın
Melâz-ı bi-kesândır kible-gâh-ı fırka-i şâhân
3. Zülâl-i feyz-i lutfuñ nâr-ı nîrânı ider itfâ
Semûm-ı kahrın eyler murğ-zâr-ı düşmeni nîrân
4. 'Umûmen dâhil-i bağ-ı itâ'at oldu tâğiler
Meger kim ba'd-ezin tağlarda enhâr ile tuğyân
5. Seniñ fermânına maḥkûm u münkâd olmayan eşhâş
'Aceb olmaz mı şer'an münkir-i kur'anla seyyân
6. Cihân tûrdukça tûrsun taht-ı 'âlî baht-ı şevketde
Ser-â-ser 'âlemi zabt eylesün mânend-i Kürdistân
7. Du'â-yı hayrile 'İzzet didim cevher gibi târih
Hezâr emsâl sâl-i nevle olsun şâhımız şadân (1264)

Târih-i Feth-i Sivastopol

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Hâzret-i 'Abdü'l-Mecîd hâmı Hüdâ manşûr idüp
Feth olundu hârib-i tîğ-i kahrıla Sivastopol
2. Virdi Hâkḫ bu nuşreti ol pâdişâh-ı 'âleme
Toldı âvâz-ı beşâretile bu gün İslâmbol
3. Mosḫol bunca metânet virdiği tersanesi
Bir varışda itdi dest-i zabt u teshîre duḫûl
4. Seyr idince leşkeriñ berren u bahren cümlesin
Dehşetden şaşdı kaldı Rusya ḫor u hazûl
5. Çok mıdır bu ḫavfla teslim iderse mülkini
Cân atup ancak reh-i eyne'l-meferre buldı yol
6. Er şanurken kendüsin dirlikden itdi keff-i yed
Gördi ḫâlin kaldı da'vâ-yı şecâ'atden nükûl
7. Karşu tûrmak evc-i devlet-i zî-saḫvete
İşte böyle terk-i mülk ü kişver eyler bol bol
8. Söyledim 'İzzet meserretle iki târih-i tam
Her biri olsa sezâ âvîze-i güş-ı kabûl
9. Seyf ile kâhran alındı sâhil-i Sivastopol (1271)
Seyf-i zecre alındı kal'a-i Sivastopol (1271)

Târih-i Diğer

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. İştirdim kal'a-i Sivastopol'un feth ü teshîrin
Mücevher iki târih-i dilârâ eyledim inşâ
2. Şafâ-bahşâ olur bu müjde-i ra'nâ nüh âfâka (1271)
Şafâ virdi bütûn işrâka işbu müjde-i 'ulyâ (1271)

Rûm İli Demir Yolu'nun Resm-i Güşâdına Târihidir

Kayd eyledim Edirne'de târihin 'İzzetâ

Geldi şemendüfer açılıp râh-ı Rûm İli (1289)

Edirne Piyâde Kışlasının Ta'miri Târihidir

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Bu kışla yâdigândır cenâb-ı hâkân Maḫmûd'ın
Binâ itmiş idi ecnâdına ol mazḫar-ı gufrân
2. Teşâdüf eyleyüp nâr-ı kazâ-yı nâgehâniye
Cidâr u sakfı olmuşdı dil-i 'aşîk gibi virân
3. Bi-ḫamdülillâh necl-i necil vâris-i tahtı
Şehinşâh-ı cihân 'Abdü'l-'Azîz ḫân 'azîmü's-şân
4. Bu bünyan-ı cesîmi koymayup ḫâl-i ḫarâbide
Buyurdı hey'et-i aşliyede ta'mirini fermân
5. İdüp mülki gibi ma'mûr kıldı 'askerin mesrûr
Ola feth ü zaferle pür-sürür ol sâye-i Yezdân
6. Musahḫar eyleyüp fermânına Hâkḫ rub'-ı meskûm
Ola tahtında bâkî tâ ki devrân eyleye devrân
7. Mücevher kikle 'İzzet kulu kayd itdi târihin
Bu kışlak oldu ḫân-ı 'Abdü'l-'Azîz 'ahdinde âbâdân (1290)

Edirne Sarây-ı Hümâyûnı Ta'mir Edildikde Tarafından Bi't-Tanzim Cihânünnümâ Kaşrı Kapusuna Yazılan Târih

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Pâdişâhım oldu ta'mir emr ü fermânı ile
Bu serâ-yı dil-güşâ bu feraḫ-bahşâ binâ
2. Gerçi zâtında müzeyyen idi ammâ gel de bak
Şimdi başka tarz u revnaḫ eyledi peydâ binâ
3. Görmemiş mânendini çeşm-i cihân dirsem be-câ
Tâ olalıdan nüh-ḫabâk kubbe-i ḫaḫrâ binâ
4. Âl-i Os mâniñ kıyâm-ı ḫaşre dek te'yîd eyleye
Eyleye ma'mûre-i şevketlerin Mevlâ binâ
5. 'İzzetâ cevherle nakş it tākına târihini
Kaşr-ı ceddin itdi şâhenşâh bâlâ câ binâ (1290)

Târih-i Cülûs-ı Hümâyûn-ı Meymenet-maḫrûn

1. 'Abdü'l-Ḥamîd ḫân eyledi taht-ı hümâyûna cülûs
'İzz ü celâli 'aşkına Rabb-i ḫamîd itsün sa'îd
2. Ol şâh manşûru'l-livâ bulsun seririnde beḫâ
Olsun mu'tmi dâ'imâ ḫallâk-ı zül-'arşil-mecîd
3. Devr eyledikce âsumân olduḫca nîrân
Envâr-ı 'adlinde cihân olsun ser-a-ser
4. Kâdr eyleye her şâmını 'îd eyleye eyyâmını
Âmâde kılsun kâmmı lutf-i ḫudâvend-i vaḫîd
5. Olsun ilâ-yevmi'l-kıyâm emri me'tâ'-ı ḫâşş u 'âm
Şehler ola emrine râm ecnâdına a'dâ 'ubeyd
6. Hâkḫ 'ömrini müzdâd ide emlâkini âbâd ide
A'dâsını berbâd ide Mevlâ ilâ-yevmi'l-va'îd
7. Ol zall-i Rabbü'l-'âlemîn ol cânîşin-ı faḫr-ı dîn
Olsun seririnde mekîn şevket ile 'ahd-i medîd
8. 'İzzet kulu târihini s ebt eyledi levḫ-i dile
Oldı zamân sa'dile sultân ḫân-ı 'Abdü'l-Ḥamîd (1292)

Tārīh-i Tevcīh-i Şadāret-i ‘Uzmā Berā-yı Şafvet Paşa*Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün*

1. Aşafā virdi saña mührini şāh-ı ‘ālem Eyledi zātūna mesned-i şadri a’lā
2. Muntazırdı saña çokdan berü ol mäh-ı celli Oldı teşrif-i kudümünle mübāhāt efzā
3. Şaklamış hikmet-i maḥfisi meger bugün için Ki ide muḥyī-i devlet seni Ḥayy ü Dānā
4. ‘Ālemi itmişdi seyl-i havādīs,-i tīre Oldı tedbīr-i muşibin āna şafvet-baḥşā
5. Mihr ü meh parladı ‘İzzet bu mücevher tārīh Virdi fer şadra celālet ile Şafvet Paşa (1295)

Tārīh-i Sāl*Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün*

1. Pādişāhım sāl-i feraḥ-fālīni sa’y eyleyüp Mebde’-i feyz-i kılup cenāb-ı kibriyā
2. Pādişāhım saña her ‘asir olur yesir Eyley esbābın müheyyā ḫālik-i ‘arz u semā
3. Taḥt-ı ‘ālī-baḫta teşrifinde mülkü ü millete Her taraftan düşmen itmişdi hücum u i’tidā
4. Şeş cihetden olmadı bir devlete bu iḫtiḥām Gerçi vāki’dir iki devlet meyānında veḡā
5. Çekdiñ İskender gibi her sūya bir sedd-i sedid Keyd-i Ye’cüc-i sitemden ‘ālemi kıldıñ rehā
6. Sine gerdiñ karşı turduñ bunca yıl āfete Ḥıfz-ı dīn ü devlet için rāḫatı kıldıñ fedā
7. ‘Asrı yesr ü kesri kaşr eyley te’ākub Böyle sebḫat itdi a’şār-ı mülük u enbiyā
8. Zāt-ı pāk-i faḫr-ı kevneyne müyesser eyledi Feth-i Baḥāyı Ḥudeybiye ‘aḫbinde Ḥudā
9. Bād-ı nuşretle güşād olsun livā-yı devletiñ Ola her ‘azmiñde tevfiḫ-i İlāhī reh-nümā
10. Bunca a’dāya teḫbül kaḅḅı şāhın kārıdır Gelsün ‘arz itsün tevārīḫ-āşināyāne
11. Ḥaḫḫ te’ālā ‘ömr ü iḫbālīñ ferāvān eylesün Bu du’āyı vird ider ‘İzzet ḫuluñ şubḫ u mesā
12. Oldı bu tārīḫde zāhir işāretmiş saña Beyza-i tuḡrāda naḫş-i *el-muzaffar dā’imā*

Tārīh-i Diğer*Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün*

1. Yazdı menşür teceddüd-i sāle münş-i ezel Kıldı tuḡrā-yı hilāl n’ola pür-zib ü behā
2. Ḥükmini meymün u mes’ud eyleyüp Rabbül-enām Bā’is,-i feyz ü server itsün be-cāh-ı enbiyā

3. Nice böyle sāl-i sa’de irişüp şāh-ı cihān Taḥt-ı ‘ālī-baḫt-ı şevketde ola fermān-revā
4. Günleri eyyām-ı ‘id u yılları olsun sa’id ‘Ömr ü iḫbālın mezid itsün cenāb-ı kibriyā
5. Anı mansūr ide faḫrül-mürselini bedrde Gālib-i *yevme’l-teḫā-l-cem’ān*⁸ iden bārī Ḥudā
6. Bād-ı nuşretle güşād olsun livā-yı devleti Ola her ‘azminde tevfiḫ-i İlāhī reh-nümā
7. Sāl-i nev tārīḫini eyler iken fikr ü ḫesāb Vāşıl oldı sem’a tebşir ile ‘İzzet bu nidā
8. Ḥazret-i ‘Abdü’l-Ḥamīd ḫāna olur tārīḫ-i sāl Meymenet-baḥşā-yı tuḡrā *el-muzaffar dā’imā* (1298)

Tārīh-i Tevcīh-i Şadāret-i ‘Uzmā Sa’id Paşa*Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün*

1. Mühr alup ḫazret-i Sa’id Paşa Kıldı cāh-ı şadāreti iḫyā
2. Mā-bihī’l-faḫr hey’et-i devlet Şadr-i Aşaf nazir-i mülk-ārā
3. Aña şāyeste şadr-i a’zamlıḫ Aña lāyık o mesned-i ‘ulyā
4. Bu meserretle ‘an-şamimi’l-ḫalb ‘İzzetā eyle ref-i dest-i du’ā
5. Şāh-ı devrāna şadr-ı a’zamına Dest-gir ü mu’in ola Mevlā
6. Cevherin ḫarfle olur tārīḫ Luḫf-ı pāk şadāret-i ‘uzmā (1300)

Tārīh-i Sāl*Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün*

1. Sen serir-i salḫanata pādişāhım çok yaşa Birbirin itsün te’ākub sāl-i feraḥ-fāl-i nev
2. Şād ola ḫalb-i ḫümāyūnuñ sürür u şevḫile Eyleye her dem tevcīh zātūna iḫbāl-i nev
3. İhtizār itsün livā-yı şevketin iclālile Sū-be-sū olsun müyesser naşr-ı ‘ālū’l-‘āl-i nev
4. Eylesün fermān-revā-yı dīn ü dünyā Ḥaḫḫ seni Böyledir emniyye-i dirine vü āmāl-i nev
5. Bu du’āyı zıkr ile ‘İzzet ḫuluñ tebrīk ider Bī-‘idād emsāline sāl-i nev olsun dāll-i nev
6. Levḫa cevherle muraşşā’ yazdı tārīḫin ḫalem Bā’is,-i feyz ola ḫān-ı ‘Abdü’l-Ḥamīd’e sāl-i nev (1301)

Tārīh-i Haste-ḫāne-i Beledī*Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün*

1. Ḥudā-vend-i mu’azzam ‘Abdü’l-Ḥamīd ḫāndır Şeh-i şāhān ‘ālem pādişāh-ı pādişāh-ı ecdād
2. Ḥükümdār-ı ḫükm-fermā kerem-kār u kerem-baḫşā

8 Al-i İmran/155. “İki topluluğun karşılaştığı gün, içinizden yüz çevirip kaçanları, şeytan ancak yaptıkları bazı hatalardan dolayı yoldan kaydırmak istemişti.

Ama yine de Allah onları affetti. Kuşkusuz Allah çok bağışlayandır, halimdir”.

Cihân-dâr u cihân-ârâ cihân-bân u cihân-âbâd

3. Anıñ hükümünde ma'mûr olmadık bir yer mi kalmışdır
İmâret-yâb olan âs-ârı olmaz kâbil-i ta'dâd
4. Bu haste-hâneyi nâr-ı kazâ nâgâh idüp ihrâk
Remâdîñ rûzgâr rûzgâr itmiş idi berbâd
5. Olunca vâşıl sem'-ger-i menba'-ı hümayûnı
Binâsın eyledi fermân o şâh-ı merhamet-mu'tâd
6. Yapıldı öyle bir resm-i ferağ-efzâ kim söyler
Harîr-i mışra'ayn-ı bâbı bîmârâna şîhhat bâd
7. Serîr-i saltanatda zâtını Hakîk eyleyüp dâ'im
İde eyyâm-ı 'ömr ü şevket ü iclâlini müzdâd
8. Becâ vâlî-i belde bendesi 'İzzet bu bir beytiñ
Hurûf-ı sâdesinden eylese târihini inşâd
9. Şifâ bulsun giren ma'lûl u merzâ luğf-ı bârile
Bu haste-hâneyi 'Abdü'l-Ħamîd hân kıldı nev-bünyâd
(1301)

Edirne'de Piyâde Kışlası Câmî-i Şerifiniñ Ta'mîri Târîh

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Şeref-bağşâ-yı evreng-i hilâfet
Mu'izz-i saltanat 'Abdü'l-Ħamîd hân
2. Emîru'l-mü'minîn hâmi-i ümmet
Melâz u muhtedâ-yı ehl-i îmân
3. 'Uluvv-i himmeti ihyâ-yı millet
Şi'ârı neşr-i berr ü 'adl ü ihşân
4. Ħarâb olmuş hezâr âs-ârı yapıdı
Nice hayr-ı cedîd oldu nümâyân
5. Derûn-ı kışlada bu câmî'ide
Yapup MaĦmûd hân olmuşdı vîrân
6. O hayr-i pāk- pür-envârı itdi
Mükemmel vechile ta'mîre fermân
7. Ħitâma oldu vâşıl emr-i ta'mîr
Mis-âl-i cennet itdi kesb-i 'imrân
8. O sultân-ı 'azîmü's-şânîñ 'İzzet
İde eyyâm-ı 'ömrin Ħakîk ferâvân
9. Ola Rabbânî manşûr u muzaffer
Be-fâhrî'l-enbiyâ vü beyt-i RaĦmân
10. Bu târihim okunsun yâd olunsun
Du'â-yı hayr şâhenşâh-ı devrân
11. Yapıldı câmî'-i cediti cediden
İrâde eyleyüp 'Abdü'l-Ħamîd hân (1301)

Târîh-i Sâl

Müjde şeh-i 'âleme bu yıla târihtir
Ayat-ı naşrun minellâh ve fetĦun karîb⁹ (1302)

Diger Târîh

1. Bâ-'avn-i Rabb-i lâ-yezâl itdi teceddüd-i mâh u sâl
Şâh-ı cihâna sâl-i hâl yümn ü sa'âdet dâllidir
2. Ems-âl-i sâl-i nevle şâd itsün amı Rabb-i 'ibâd
'Aşrîñ o şâhib-i 'adl ü dâd Ħakân-ı zü'l-celâlidir
3. Buldı hilâfet mesnedi zâtiyla 'izz ü sermedî
İcrâ-yı şer'-i AĦmedî akşâ-yı mâ-fi-l-bâlidir
4. BaĦ ol veliyyü'n-nî'mete virdi terakķî millete
Ħakķñ bu d in ü devlete ihşân-ı 'âlî'l-'âlidir
5. Zât-ı hümayunuñ Ħudâ İslâma kalmış muhtedâ
RaĦm u kerem cüd u 'ağâ hep ol şehiñ ef'âlidir
6. Ta'mîm-i 'adl ü merhamet neşr-i 'ulûm ü maĦfîret
İmâr-ı mülk ü memleket eñ maĦdem âmâlidir
7. Yâ Rabb o sultân cihân tahtında olsun kâmurân
Tâ mihr ü meh-i âsumân yek-digerini tâlidir
8. Bu mışra'ıdır 'İzzet'in târihini 'aşr u müddetiñ
Ħakķ ide es'ad hicretiñ biñ üç yüz iki sâlidir (1302)

Târîh-i Diger

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Virdi dünyâyâ şeref sâl-i hümayün fâl-ı nev
Sa'd ide Ħakķ-ı şâhenşâhîde Rabb-i kibriyâ
2. Ol şâhenşâh-ı cihan-ârâ ki kıldı 'âlemi
Zulmet-i zulm ü ta'addî vü cehâletden rehâ
3. Ol Ħudâvend-i himem-fermâ ki Ħakķ-ı mülkini
Eyledi 'ilm ü me'ârifle rehîm-i irtikâ
4. Tâ ebede yıllar teceddüd göstere aylar hilâl
Taht-ı 'âlî-baĦt-ı şevketde ola fermân-revâ
5. Her günü bir mâh her bir mâhi da şad-sâl olup
Mihr-i 'adl ü re'feti dünyâyı kalsun pür-zîyâ
6. Bu iki târih-i cevher-dârı taĦdîm eyleyüp
Eyledi 'İzzet kulu tebrîk ü tes'îdi edâ
7. Sa'd ide 'Abdü'l-Ħamîd hâna yeñi sâli Ħudâ (1302)
Eyleye her sâli sa'd 'Abdü'l-Ħamîd hâna Ħudâ (1302)

Târîh-i Diger

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Kuluñ 'İzzet ider bu mışra'-ı târih ile tebrîk
Şehensâhâ saña bu sâl-i sa'd-ı nev-mübârek bâd (1302)

Sarâc-Ħâne Köprüsünüñ Tecdîdine Târîhtir

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ber-ķarâr eyleye tahtında şeh-i devrânı
'Ömr ü iķbâl-i mü'ebbedle Ħudâvend-i mecîd
2. Mülkünüñ her cihetini kesb-i 'imâre itdi
Köhne bünyân-ı cihân oldu zamânında cedîd
3. Kağ iderdi rehi Tunca feyzân itdikce
Kıldı ol baĦr-ı kerem işte bu cisri taĦdîd

⁹ Saff/13. "Seveceğiniz başka bir şey daha var: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih. (Ey Muhammed!) Müminleri müjdele".

4. Yapdırup yanına bir de karağol dâ'iresi
İtdi âsâyiş-i ibnâ-i sebîli te'yîd
5. Yakışur tākna târih-i mücevher-i 'İzzet
Yapdı bu dâ'ireyi hâzret-i Sultân Hamîd (1304)
- Târih-i Cisir**
1. Dârâ-yı gerdün-ihtîşâm hâkân-ı İskender-i hadm
Dâd-âver-i fârûk-ı câh şâh-ı cihân Sultân Hamîd
2. İ'mâr-ı mülk ü devlete şarf eyleyüp sa'âtinî
Kılmakda el-hâkķ gün-be-gün sükkân-ı mülki müstefid
3. Ez-cümle bu deryâ-mis âl nehri mürûr itmek muhâl
İşte şeh-i şâhib-i kemâl yapdı aña cisr-i cedid
4. Bünyâd iderken mu'biri yâd eyledi ol serveri
Şehzâde-i Hayder ferî Gâzi Süleymân-ı şehid
5. Yapdırdı cisri şânına biñ hayr okutdı cânına
Hayrât-ı şehin ihsânına oldu hep ervâh sa'îd
6. Tâ kim semâda kehkeşân tâ yerde seyf-i cân-sitân
Olduķca perrân u devân şâhinî ola 'ömri mezîd
7. 'İzzet getir bir pür-güher mışra'la yaz târih-i ter
Gâzi Süleymân cisrine kurdı binâ 'Abdü'l-Hamîd (1305)

Târih-i Diğer*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Emr idüp hâzret-i Sultân Hamîd
Kıldı bu cisr-i cesîmi inşâ
2. Eyledi ecirini ihdâ ola şâd
Rûh-ı şehzâde Süleymân Paşa
3. Bu nehrden güzer olmuşdı muhâl
Kıplayup deştî mis âl-i deryâ
4. İtdi bu cisrle te'mîn-i tarîķ
O şehensâh-ı 'adâlet-fermâ
5. İdeler her geçeb ebnâ-ı sebîl
Hâzret-i bânî-i zîşâna du'â
6. Kıla tahtında mü'ebbed anı Hâkķ
Tâ ki bâķi ola nüh-tâķ-ı semâ
7. Emr-i fermân-ı Hümâyün 'İzzet
Oldı bu beytle târih binâ
8. Yâd ola adı bununı dünyâda
Cisr-i şâhzâde Süleymân Paşa (1305)

Târih-i İnşâ-ı Hânkâh-ı Kâdirî*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Kıldı inşâ hânkâh-ı Seyyid 'Abdü'l-Kâdirî
Hâzret-i 'Abdü'l-Hamîd Hân ibn-i hân 'Abdü'l-Mecîd
2. Rûh-ı pâkin eyledi hoşnüd o ğavs-ı a'zamîñ
Ol vekil-ı fahr-ı 'âlem sâye-i Rabb-i vahîd
3. Tâ ki feyz-efşân ola gül-bâng-ı tevhid-i Hudâ
Zîb-i evreng-i hilâfet olsun ol şâh-ı ferîd
4. Pîr ü bernâ ezber itsün bu du'âyı 'İzzetâ
Hâkķ Te'âlâ eyleye 'ömri-ı hümâyünî mezîd

5. Sâlikâna müjde bu târih-i mücevher-dâr ile
Yapdı dergâhı cedîden hâzret-i sultân Hamîd (1305)

Sezâyî Dergâhının Ta'miri Târihi*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

1. Zâhiri ola hân-ı 'Abdü'l-Hamîd'in evliyâullah
Kim oldur hâmi-i dîn-i mübin ü millet-i beyzâ
2. 'Adâlet ü merhâmet hşş zât-ı hümâyünî
Hilâfet ü saltanat anın ile buldı şeref-hâkķâ
3. Ne hâşlet kim şehensâhâna lâzım cümlesin câmi'
Ne kim şâyeste-i şân-ı hükümetdir ider icrâ
4. 'İbâdullahı sevķ itdi tarîķ-i Hâkķ u 'irfânı
Cevâmî'le tekâya vü mekâtib eyleyüp inşâ
5. Sezâyî-i Velî'nin hânķâhında idüp ta'mir
Bu hayrî daħi ihyâya muvaffâķ eyledi Mevlâ
6. Sezâdır levha nakş itse kalem târihini 'İzzet
Sezâyî dergâhın sultân Hamîd hân eyledi ihyâ (1305)

Edirne Çeşmeleri Mecrâ-yı Kadîmine 'İlâve Kılınan Şuyun Târihidir*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Eyledi icrâ Edirne şehrine âb-ı hayât
Pâdişâh hâzret-i rehber sâye-i Rabb-i vahîd
2. Yazdı 'İzzet bendesi târih-i cevher-dârını
Yapdı bu mecrâ-yı mâ'î hâzret-i sultân Hamîd (1307)

Turnovacık Câmî-i Şerifine Târihidir*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün*

1. Eyledi bu câmi'ini şâhenşeh-ı 'âlem binâ
Kim odur bünyân-ı hâkķ u 'adl ü dâdın vâzî'i
2. Ol emîru'l-mü'minin ü muktedâ-yı müslimîn
Dâ'imâ itmekde icrâ hük-i şer'-i şâri'i
3. Ref-i dü-dest-i tazarru' eyledim ihlâşile
Şidķile âmin-h'ân olsun du'âmîñ sâmi'i
4. Hayrını idüp kabûl ol pâdişâh-ı a'zamîñ
Tûl-i 'ömri ihsân ide bu kâ'inâtın şânî'i
5. Serteser âfâķa fer virsün şükûh u şevketi
Şu'le-bahşâ-yı cihân olsun şî'a'-ı tâli'i
6. Bendesi 'İzzet didi târih-i cevher-dârını
Hâzret-i sultân Hamîd yapdı bu 'âlî câmi'i (1307)

Piyâde Kışlasının Ğarb Cihetindeki Haste-hâneye Târihidir*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*

1. Bu bünyâd-ı cesîmiñ eyledi inşasını fermân
Nişânındır himmet-i bâlâ-ter 'Abdü'l-Hamîd hâna
2. Egerçi oldı inşâ haste-hâne nâmına ammâ
İde Hâkķ dâr-ı şihhat leşker-i 'Abdü'l-Hamîd hâna
3. Bu hisn ü bu reşânetde yapardı seddini ancak
Olaydı yâver İskender der-i 'Abdü'l-Hamîd hâna
4. Sa'âdet-yâb 'imrân oldı mülki söyle kim her sū
Yeri var reşķ iderse kişver-i 'Abdü'l-Hamîd hâna

5. Hudâ manşür idüp *innâ feteħnâ¹⁰* emr ü tebşiri
Yazılsun rü'yet-i zer miğfer 'Abdü'l-Ĥamid ĥana

6. Olup aħbârî gâlib sine-i a'dâ vü bed-ħ¹¹ âhı
İlâhî ta'ma olsun ĥancer 'Abdü'l-Ĥamid ĥana

7. Şu beytiñ mühmelinden yazdı 'İzzet bendesi târiħ
Kı naqş olsun bu vâlâ mü'es.s.er 'Abdü'l-Ĥamid ĥana

8. Şifâ vü şıħhat ile her giren bîmâr ola dil-şâd
Yapıldı ĥaste-ĥâne-i 'asker 'Abdü'l-Ĥamid ĥana (1307)

Top Kapu Ĥâricinde Ĥaĥkı Paşa câmi'-i Şerîfi Târîhi

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'lün
(*Fâ'îlâtün*) (*Fa'lün*)

1. 'Aşr-ı sultân-ı 'Abdü'l-Ĥamid ĥânide
Oldı bu câmi'-i zîbâ inşâ

2. Tâ kılındıkca cemâ'atle namâz
İde ol şâhı mü'ebbed Mevlâ

3. Nâ'il-i icrâ ola ehl-i ĥasenât
İtdiler bu es.er-i ĥayrı binâ

4. Beyt-i âti ile yazdım 'İzzet
Bende târiħini cevher-âsâ

5. Kıldı Ĥaĥk dâll-i 'alâ'l-ĥayr-i cezîl
Yapdı bu ma'bedi Ĥaĥkı Paşa (1307)

Çoban Ali Efendi Dergâhına Târîhidir

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ĥazret-i 'Abdü'l-Ĥamid ĥânın Ĥudâ-yı lâ-yezâl
Eyleye eyyâm-ı 'ömr ü şevket ü şânın mezîd

2. Tâ esâsından ĥarâb olmuş idi bu ĥânkâh
İtdi ol ĥuṭb-i ĥilâfet vaz'-ı bünyân-ı cedîd

3. Rûħ-ı pür-nür-ı 'aliyyü'r-râ'iyi şâd eyledi
Ĥalbini ma'mür ide anında Ĥallâĥ-ı vahîd

4. Ĥalmanı mülkünde bir virâne virâne dil
Cümlesin ta'mir ü tesrîr itdi ol şâh-ı ferîd

5. 'İzzetâ imdâd-ı çâr-aĥtâbıla târiħdir
Kıldı tecdiden binâ bu tekyeyi sultân Ĥamid (1308)

Cisr-i Muştafâ Paşa Ĥükümet Konağına Târîhidir

Mef'ûlû Fâ'îlâtü Mef'ûlû Fâ'îlün

1. Şâhib-i serîr-i salṭanat 'Abdü'l-Ĥamid ĥân
Bildirdi 'âleme şeref ü şân-ı devleti

2. Zıll-i Ĥudâ ĥalife-i faħr-ı rusül ki ol
İcrâ ider deĥâyik ĥük-m-i şerî'ati

3. Ĥaĥkâ ki s.âlis. 'ömrin oldı 'adlile
Zülmü ü sitemden itdi berî mülk ü milleti

3. Ma'mür ola memâliki bed-ħ¹² âhı ser-nigün
Günden güne füzünter olup 'ömr ü şevketi

4. Yapdırdı bu ĥazâda ĥükümet konağını
İĥkâk için ĥuĥûĥ-ı şunûf-ı raĥbeti

5. Memdüh olur hemîşe o me'mür kim ider
'İffetle dîn ü devlet uğurunda ĥidmeti

6. 'İzzet sezâ yazılsa bu târiħ bâbına
Yapdırdı şâh-ı dîn bu dâr-ı ĥükümeti (1308)

Şaĥlı İbrâhîm Efendi Tekyesine Târîhidir

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Ĥazret-i 'Abdü'l-Ĥamid ĥân hamidü'l-ĥaşletîñ
'Ömr ü iĥbâlin ferâvân eyleye Rabbü'l-enâm

2. Kıldı tecdiden binâ bu tekyeyi ol pâdişâh
Olmuş iken nice yıllardır rehîn-i inhidâm

3. Feyz-i enfâs-ı ricâl-i Celvetiyye andadır
Cilve-ger nür Ĥüdâyi'den hidâyet şubĥ ü şâm

4. Gel devâm it zıkr ü tevĥide ĥulûş-ı ĥalbile
Olasın tâ vâşıl-ı ser-menzil-i dârû's-selâm

5. Bir mübeşşir geldi virdi târiħin ĥaber
Şaĥlı İbrâhîm Efendi dergehi oldı temâm (1308)

Târîh-i Vilâdet

Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün

1. Bu yıl şulb-i Serveri begden oldı bir veled-i tâli'
İde Ĥaĥk tül-i 'ömrile kemâlât ü şalâh iĥsân

2. Çıkdım kân-ı dilden bir muraşsa' mışra'-ı târiħ
Ĥudâ itsün mu'ammer geldi kevnê Yûsuf-ı Ken'ân (1309)

Edirne'de Piyâde Kışlasına Târîh

Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün Mef'ûlün

1. Şehensâh-ı mu'azzam ĥazret-i 'Abdü'l-Ĥamid ĥân kim
İder fersüde bünyân-ı cihânı nev-be-nev âbâd

2. O rûħ-ı cism-i 'âlem nür-ı dü-çeşm-i benî Âdem
Ĥudâvend-i mufahĥah pâdişâh-ı pâdişâh ecdâd

3. Bu kışlak-ı ĥümâyûnı da tecdiden binâ kıldı
Kı on altı ṭabur 'asker içinde idile iĥ'âd

4. Bu resm ü bû metânetde bu ṭarz u bu raşanetde
Bu ĥüsn ü bu cesâmetde binâ görmüş mi üstâd

5. O rütbe 'askeri ĥaĥkında şâmilirdi ki işfâĥı
Nazargâh-ı ĥümâyûnunda hep mânende-i evlâd

6. Memâlik-i sâye-i şâhânesinde sū-be-sū ma'mür
Berâyâ zıll-i 'adlînde refâh-ı ĥâl ile dilşâd

7. Münâcât elleriñ aç dergeh-i ĥâdî-i ĥacâta
'Ubûdetile 'İzzet ĥıl du'â sen aĥdem-i evrâd

8. Mu'ın ü dest-gîr olsun Ĥudâ her 'azm ü remzinde
İdüp eyyâm-ı 'ömr ü şevket ü iclâlini müzdâd

9. Revâdır ĥâme-i cevher ile naqş olsa târiħi
Bu dil-cû kışlayı kıldı şehensâh-ı cihân bünyâd (1310)

10 Fetih/ 1. "Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik."

Sonuç

Edirne valisi Ahmed İzzet Paşa, 19. yüzyılda yaşamış ve Edirne başta olmak üzere birçok yerde valilik görevlerinde bulunmuş bir devlet adamıdır. 1893'te Edirne'de vefat etmiş ve Üç Şerefeli Camii'nin arkasında Peykler medresesi ile Saatli Medrese'nin arasındaki türbeye defnedilmiştir. Ahmed İzzet Paşa, tedbirli, güçlü, hayır sahibi ve yazmış olduğu şiirleri ile iyi bir şairdir.

Ahmed İzzet Paşa'nın şiir ve gazellerinin olduğu Divançe, Edirneli Ahmed Bâdi Efendi tarafından istinsah edilmiştir ve Edirne Selimie Yazma Eser Kütüphanesi'nde 22 Sel 2311 numarada kayıtlıdır.

Divançe'de miraciye, na't, tazarru, sadrazam Reşîd Paşa'ya kaside, Nâbî ve Hâmî-i Âmidî'nin gazellerine tahmis, 22 gazel ve son bölümde de tarih manzumeleri bulunmaktadır. Tarih manzumeleri, dönemin siyasî ve sosyo-kültürel unsurlarını yansıtmaları bakımından önemlidir.

Bu çalışma ile bugüne kadar hakkında çalışma bulunmayan Edirne valisi Ahmed İzzet Paşa Divançesi'nin transkripsiyonlu metnini bilim dünyasına sunmuş bulunmaktayız. Bu Divançe'nin Türk edebiyatına katkı sağlayacağı ve bu konuda çalışacaklara fayda sağlayacağı kanaatindeyiz.

Kaynakça

- Adıgüzel, N.; Gündoğdu, R. (2014). *Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne*, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Çiftçi, Ö. (2017) (e-kitap). *Hâtimetü'l-Eş'âr* (Fatîm Tezkiresi).
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?o>
- Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Özkan, E. (2015). "Harput Valisi Hacı Ahmet İzzet Paşa" Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Uluslararası Harput'a Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu.
- İnal, İ. M. K. (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. İstanbul: Dergâh.
- Peremeci, O. N. (2011). *Edirne Tarihi*. Edirne: Bellek.
- Şemseddin Sâmî. (1317). *Kâmûs-ı Türkî, Dersâadet*.
- Yörür, A.. (2018). "Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa'nın Mi'râciye'si" *MECMUA Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Yörür, A. (2019), "Edirne Valisi Ahmed İzzet Paşa'nın Tarih Manzumeleri" *Littera Turca Journal Turkish Language and Literature*.